ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 64ον. ΙΟΥΝΙΟΣ, 1928. Ἀριθ. 6

ΤΟ ΒΑΠΤΙΣΜΑ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

«Ὁ πέμψας με διὰ νὰ βαπτίζω ἐν ὕδατι, ἐκεῖνος μοι εἶπεν, Εἰς ὅντινα ἴδῃς τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, οὗτος εἶνε ὁ βαπτίζων ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ». (Ἰωάν. α'. 33).

Δύο τινὰ ἦσαν τὰ θέματα τοῦ κηρύγματος τοῦ Προδρόμου, ἐν σχέσει πρὸς τὸ πρόσωπον καὶ τὰς ἰδιότητας τοῦ Χριστοῦ, τὸ πρῶτον ὅτι ὁ Χριστὸς ἦτο ὁ Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, τὸ δεύτερον ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ ἐνδεδειγμένος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ὅπως βαπτίζῃ τοὺς μαθητάς του ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρί. Τὸ ἐξιλαστικὸν αἷμα τοῦ Ἀμνοῦ καὶ τὸ ζωοποιὸν βάπτισμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀπετέλεσαν τὰς δύο βασικὰς ἀληθείας τῶν κηρυγμάτων του καὶ τοῦ συμβόλου τῆς πίστεώς του. Τὰ δύο ταῦτα εἶνε συναφῆ καὶ ἀλληλένδετα· οὐδεμία ἐκκλησία δύναται νὰ ἐπιτελέσῃ τὸ ἔργον της ἐπιτυχῶς, ἐὰν εἰς τὴν διδασκαλίαν της δὲν τονίζῃ τὸ μὲν Αἷμα ὡς θεμέλιον λίθον της, τὸ δὲ Πνεῦμα ὡς ἀκρογωνιαῖον λίθον τῆς ὑπάρξεώς της. Τὸ διδάσκειν τὸν Χριστὸν ὡς Ἀμνὸν τοῦ Θεοῦ, ὅστις διὰ τῆς θυσίας του μᾶς ἐλύτρωσε καὶ μᾶς συνεχώρησε καὶ ἔφερε τὴν εἰρήνην μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ Θεοῦ εἶνε εὔκολον καὶ πιστευτὸν εἰς τοὺς πολλούς, ἀλλὰ τὸ κήρυγμα τοῦ βαπτίσματος ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ εἶνε δυσκολώτερον καὶ δυσκόλωτερον κατανοεῖται ἡ ἐνοίκησις, ἡ ὁδηγία, καὶ ἡ ἐνέργεια τοῦ Πνεύματος ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν. Τὸ αἷμα τοῦ Σωτῆρος ἐχύθη ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶνε τι ὁρατόν, ἐξωτερικὸν καὶ κατ' οὐσίαν σύμφωνον πρὸς τὰς δοξασίας τῆς τε Ἰουδαϊκῆς καὶ τῆς ἐθνικῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως. Ἡ ἐπίχυσις ὅμως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπήγασεν ἐξ οὐρανοῦ· εἶνε ἀκατάληπτον καὶ κεκρυμμένον μυστήριον διὰ τοὺς πολλούς. Τὸ πρῶτον ἐχύθη ὑπὲρ τῶν ἁμαρτωλῶν· τὸ δεύτερον ὑπὲρ τῶν πιστῶν ἀφοσιωμένων μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ. Ἐκκλησίαι στερούμεναι πνευματικῆς ζωῆς κηρύττουν καὶ τονίζουν πάντοτε τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν συγχώρησιν, σπανίως δὲ ἢ οὐδέποτε διδάσκουν τὴν πρὸς τὸ βάπτισμα τοῦ Πνεύματος πίστην. Ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος συνεπὴς πρὸς τὰς διδασκαλίας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἐν ᾗ ὑπῆρχεν καὶ ὑπάρχει ἡ ὑπόσχεσις τοῦ Θεοῦ, ὅτι θέλει θέσει τὸ Πνεῦμα Του ἐντὸς ἡμῶν, ἐκήρυξε τὸν Χριστὸν οὐχὶ μόνον ὡς ἐξιλαστήριον Ἀμνόν, ἀλλὰ καὶ ὡς φορέα τῆς δυνάμεως τοῦ Ἁγ. Πνεύματος, δι' οὗ θὰ ἐξεπληροῦτο ὁ ἐν ἡμῖν ὑψηλὸς σκοπὸς τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἁμαρτία δὲν εἶνε μόνον ἐνοχὴ καὶ κατάρα· εἶνε συνάμα καὶ μόλυσμα, ἐπιφέρον οὐχὶ μόνον τὸν χωρισμὸν καὶ τὴν ἀπώλειαν τῆς εὐνοίας τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον, μᾶς καθιστᾷ ἐνεπιδέκτους τῆς θείας ἐπικοινω-

νίας. Ἐπλάσθημεν διὰ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ· ἡ καρδιά μας, τὰ αἰσθήματά μας, αὐτὸ τὸ ἐγώ μας, τὰ θέλει Ἐκεῖνος κατοικητήριον τῆς ἀγάπης του ὡς ναὸν πρὸς λατρείαν του. Εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Προδρόμου συμπεριλαμβάνονται ἀμφότερα, ἡ ἀρχή, καὶ τὸ τέλος τῆς ἀπολυτρώσεως· τὸ Αἷμα τοῦ Ἀμνοῦ καθαρίζει τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐγκαθιδρύει τὸν θρόνον Του, τὸ δὲ βάπτισμα τοῦ Πνεύματος ἐνθρονίζει τὸν Θεὸν ἐντός μας.

Τί σημαίνει βάπτισμα ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ; Διὰ νὰ κατανοήσωμεν τὴν σημασίαν τοῦ βαπτίσματος ἐν Π. Ἁγίῳ, θὰ ἦνε ἀνάγκη νὰ ἐξετάσωμεν, τί συνέβη διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς αὐτὸν τὸν Χριστόν.

Τί πρέπει νὰ ἐννοοῦμεν μὲ τὴν φράσιν τοῦ Ἰωάννου «Εἰς ὅν τινα ἴδῃς τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν..... ;» Ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη ἐκ Πνεύματος Ἁγίου, καὶ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Πνεύματος αὐξήσας εἰς ἡλικίαν καὶ χάριν, διετέλει ἄμεμπτος καὶ ἀναμάρτητος, βλέπομεν δὲ αὐτὸν τώρα προσερχόμενον εἰς τὸν Ἰωάννην ἵνα βαπτισθῇ τὸ βάπτισμα τῆς μετανοίας, πρὸς πλήρωσιν πάσης δικαιοσύνης, ὡς αὐτὸς εἶπε, ἐκεῖ δὲ ὁμοῦ μὲ τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου δέχεται καὶ τὸ βάπτισμα τοῦ Ἁγ. Πνεύματος. Ποία ἡ ἀμοιβὴ καὶ αἱ συνέπειαι τῆς ὑποταγῆς εἰς τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς παραχωρήσεώς του εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἁγ. Πνεύματος; Ἐφοδιάζεται μὲ νέαν δύναμιν τῆς ἐπουρανίου ζωῆς, ἡ συναίσθησις τῆς παρουσίας τοῦ Πατρός του ἐν τῇ ζωῇ του γίνεται ζωηροτέρα, καὶ ἡ ἀπόφασις τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἀποστολῆς του ὁριστική. (Λουκ. δ'. 1—14—22). Ἂν καὶ ἐβαπτίσθη ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ δὲν ἠδύνατο εἰσέτι νὰ βαπτίζῃ ἄλλους· ἔπρεπε διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Πνεύματος νὰ νικήσῃ τοὺς πειρασμούς, νὰ πάθῃ καὶ νὰ προσφέρῃ τὸν ἑαυτόν του θυσίαν εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὸ θέλημά Του, καὶ τότε μόνον ὡς ἀνταμοιβὴν τῆς ὑπακοῆς του, θὰ ἐλάμβανε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, μὲ τὴν ἐξουσίαν νὰ βαπτίζῃ πάντας τοὺς εἰς αὐτὸν ἀνήκοντας (Πραξ. β'. 33). Αὐτὸ σημαίνει βάπτισμα ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ. Τὸ βάπτισμα τοῦ Ἁγ. Πνεύματος δὲν ἀναφέρεται εἰς τὸ γεγονὸς τῆς ἀναγεννήσεώς μας, διότι ὅταν ὁ Χριστὸς ὡμίλει πρὸς τοὺς μαθητάς του προλέγων τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποσχέσεώς τοῦ Ἰωάννου λίαν συντόμως (Πραξ. α'. 5) αὐτοὶ ἦσαν τότε ἀναγεγεννημένοι, ἑπομένως τὸ βάπτισμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐσήμαινε κάτι τι ἀνώτερον, ἐσήμαινε ***συναίσθησιν*** τῆς προσωπικῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ ἐντός των, διαρκῆ διαμονὴν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ των, καὶ συμμετοχὴν εἰς τὴν δύναμιν τῆς νέας Αὐτοῦ ζωῆς. Πᾶσαι αἱ μέλλουσαι νὰ δοθοῦν εἰς αὐτοὺς χάριτες — σοφία, θάρρος, δύναμις, ἁγιασμός, εἶχον τὰς ῥίζας των εἰς τοῦτο τὸ βάπτισμα. Ὅπως τὸ βάπτισμα τοῦ Χριστοῦ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ συνέδεσεν Αὐτὸν μὲ τὴν προσωπικὴν παρουσίαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Πατρός του, ὁμοίως καὶ διὰ τοὺς μαθητάς του τὸ βάπτισμα ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, θὰ τοῖς ἀπεκάλυπτε τὴν προσωπικὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου των, καὶ θὰ τοὺς ἔθετεν εἰς ἄμεσον ἐπαφὴν μὲ τὴν δύναμίν Του. Υἱός δε καὶ Πατὴρ θὰ κατῴκουν ἐν ταῖς καρδίαις των.

Ἐγείρεται ὅμως τὸ ἐρώτημα ἢ μᾶλλον διάφορα ἐρωτήματα, ἐν σχέσει μὲ τὸ θέμα μας. Ἦτο ἆρά γε ἡ ἐπιφοίτησις τοῦ Ἁγ. Πνεύματος κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν ἡ ἐκπλήρωσις τῆς ὑποσχέσεως αὐτῆς τοῦ ἐδαφίου μας; Εἶνε αὐτὸ τὸ μόνον βά-

πτισμα ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, τὸ ἅπαξ ἐκχυθὲν τότε εἰς τὴν ἀρτιγέννητον ἐκκλησίαν; Ἢ μήπως ἡ ἔμπλησις τῶν μαθητῶν διὰ Πνεύματος Ἁγίου (Πραξ. δ΄. 31. η΄. 16. ι΄. 47) εἶνε συνέχεια καὶ τελειοτέρα ἐκπλήρωσις τῆς ὑποσχέσεως αὐτοῦ τοῦ βαπτίσματος; Εἶνε ἡ ἀναγέννησις τῶν πιστευόντων βάπτισμα ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, ἢ εἶνε ἰδιαιτέρα χάρις, λαμβανομένη μεταγενεστέρως; Βαπτίζεται ὁ πιστὸς ἅπαξ ἢ ἐπανειλημμένως;

Εἰς τὰς ἐρωτήσεις αὐτὰς δὲν σκοποῦμεν τώρα ν᾿ ἀπαντήσωμεν, οὐδὲ εἶνε πιθανὸν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ νὰ ἦνε σύμφωνοι εἰς τὰς ἀπαντήσεις αὐτῶν· ἀντὶ νὰ χρονοτριβῶμεν εἰς δευτερευούσης σημασίας ζητήματα ἂς περιορισθῶμεν εἰς τὸ νὰ ἐξετάσωμεν τὰς πνευματικὰς ἀληθείας, αἵτινες ἐμπεριέχονται εἰς τὸ κήρυγμα τοῦτο τοῦ Βαπτιστοῦ.

Πρῶτον διδασκόμεθα ὅτι τὸ βάπτισμα τοῦ Πνεύματος εἶνε ἡ δόξα καὶ ἡ κορωνὶς τοῦ Ἔργου τοῦ Χριστοῦ. Ἐὰν πρόκηται νὰ ζήσωμεν τὴν ἀληθῆ καὶ γνησίαν Χριστιανικὴν ζωήν, πρέπει πρῶτον νὰ αἰσθανθῶμεν τὴν ἀνάγκην ταύτης, καὶ κατόπιν νὰ πεισθῶμεν ὅτι τῷόντι ἐβαπτίσθημεν. Ἐὰν ὁ Ἅγιος Χριστὸς καὶ οἱ πιστοὶ Αὐτοῦ μαθηταὶ ἠσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην αὐτοῦ τοῦ βαπτίσματος, ἡμεῖς πολὺ περισσότερον πρέπει νὰ τὴν αἰσθανθῶμεν. Τὸ βάπτισμα τοῦ Πνεύματος εἶνε ἀνώτερον τοῦ ἔργου τῆς ἀναγεννήσεως· εἶνε πιστοποίησις τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ ἐν ἡμῖν, εἶνε δύναμις ἥτις μᾶς ἐνισχύει ν᾿ ἀντιμετωπίζωμεν τοὺς κινδύνους χαρίζουσα εἰς ἡμᾶς τὴν νίκην κατὰ τοῦ κόσμου καὶ παντὸς ἄλλου ἐχθροῦ· εἶνε πιστὴ ἐκπλήρωσις τῆς ὑποσχέσεως τοῦ Θεοῦ ὅτι θέλει κατοικεῖ ἐν ἡμῖν καὶ περιπατεῖ μεθ᾿ ἡμῶν.

Δεύτερον. Τὸ βάπτισμα τοῦ Πνεύματος γίνεται μέσον τοῦ Χριστοῦ. Τόσον οἱ δεχθέντες τὸ βάπτισμα τοῦτο ὅσον οἱ ἀποβλέποντες εἰς τὸ βάπτισμα ἐν τῷ μέλλοντι, πάντες συμφωνοῦμεν εἰς τοῦτο, ὅτι μόνον διὰ τῆς στενῆς ἐπαφῆς καὶ ὑπακοῆς μας πρὸς τὸν Χριστὸν κατορθώνωμεν νὰ διατηρῶμεν τὴν ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ βαπτισθεῖσαν ζωήν μας.

«Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ...ποταμοὶ ὕδατος ζῶντος θέλουσι ρεύσει ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ» (Ἰωάν. ζ΄. 38). Τὸ μόνον ἀπαιτούμενον εἶνε ἡ ζῶσα πίστις εἰς τὸν ἐν ἡμῖν κατοικοῦντα Χριστόν· τὸ ζῶν ὕδωρ ἀσφαλῶς καὶ ἀφθόνως θὰ ρέῃ τότε.

Ἡ πίστις εἶνε τὸ ἔνστικτον τῆς νέας κτίσεως, δι᾿ ἧς ἀναγνωρίζει καὶ λαμβάνει τὴν θείαν της τροφήν. Ἐν τῇ δύναμει τῆς πίστεως ταύτης ἂς παραχωρήσωμεν ἑαυτοὺς τελείως εἰς τὸν Χριστὸν ἐν ἀγάπῃ καὶ ὑπακοῇ καὶ Αὐτὸς θὰ μᾶς πληρώσῃ μὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, Ὁ εἰς τὰ ἐλάχιστα πιστὸς καθίσταται κύριος ἐπὶ πολλῶν. Ἂς ἤμεθα πιστοὶ εἰς τὸ ὀλίγον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐλάβομεν ἢ ἐγνωρίσαμεν περὶ τοῦ βαπτίσματος τοῦ Πνεύματος, ἂς σεβώμεθα ἑαυτοὺς ὡς ἁγίους ναοὺς τοῦ Θεοῦ, ἐντείνοντες τὰ ὦτά μας εἰς τοὺς ψιθυρισμοὺς τοῦ ἐν ἡμῖν ἐνοικοῦντος Πνεύματος Ἁγίου, προσέχοντες εἰς τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ καθαρισθείσης συνειδήσεώς μας· ἂς σεβασθῶμεν τοὺς ἐλέγχους της, καὶ προθύμως ἂς ἀπορρίπτωμεν πᾶσαν ἐμφανιζομένην ἁμαρτίαν καὶ πειρασμόν.

Οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ μετὰ τριετῆ φοίτησιν εἰς τὴν τάξιν τοῦ βαπτίσματος ἔλαβον τὸ βάπτισμα τοῦ Ἁγ. Πνεύματος. Ἂς φοιτήσωμεν καὶ ἡμεῖς

εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν ὡς πιστοὶ καὶ εὐπειθεῖς μαθηταί Του, ἵνα ὅταν προπαρασκευασθῶμεν καταλλήλως μᾶς βαπτίσῃ αὐτὸς μὲ τὴν εὐλογίαν τοῦ βαπτίσματος ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ.

Ὦ, Κύριε Ἰησοῦ, ὁ βαπτίζων ἐν Πνεύματι! βάπτισόν μας, πλήρωσόν μας μὲ Πνεῦμα Ἅγιον! Ἀμήν. **Α. Μ.**

ΑΙ ΠΑΡΑΒΟΛΑΙ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ

***Ὑπὸ Ριχάρδου Τρὲντς* (Richard Trench)**

(κατ' ἐπιτομὴν ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

(συνέχεια).

ΚΑ΄.

Τὸ Μέγα Δεῖπνον

(Λουκ. ιδ΄. 15—24)

Ὅτι ἡ προκειμένη παραβολὴ δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ μὲ τὴν ἐν Ματθαίῳ κβ΄ 2 μνημονευομένην ἀπεδείχθη ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἀναλύσεως τῆς παραβολῆς τῶν Γάμων τοῦ Υἱοῦ τοῦ Βασιλέως· περιττὸν ὅθεν νὰ ἐπαναληφθῶσιν τὰ ὑπὲρ τούτου ἐπιχειρήματα.

Ἐδῶ πρόκειται περὶ διδασκαλίας, ἀφορμὴ τῆς ὁποίας ὑπῆρξε γεῦμα, εἰς τὸ ὁποῖον προσεκλήθη ὁ Κύριος ἐν τῇ οἰκίᾳ τινὸς τῶν ἀρχόντων τῶν Φαρισαίων. (αὐτ. ἐδ. 1). Κατὰ τὸ γεῦμα τοῦτο ἐδόθη εἰς τὸν Κύριον εὐκαιρία πρὸς ἐπιτίμησιν καὶ νουθέτησιν τῶν τε προσκεκλημένων καὶ αὐτοῦ τοῦ οἰκοδεσπότου, ἐκ διαφόρων ἐπεισοδίων ἅτινα ἐχρησίμευσαν ὡς εἰσαγωγή, τρόπον τινά, εἰς τὸ κύριον θέμα τῆς παραβολῆς. Παρατηρήσας τὴν ἅμιλλαν τῶν προσκεκλημένων, ὅπως καταλάβωσι τὰς καλλιτέρας θέσεις παρὰ τὴν τράπεζαν, εἶπε τὸ γνωστόν: «Ὅταν κληθῇς ὑπό τινος εἰς γάμους μὴ κατακλιθῇς εἰς τὴν πρώτην θέσιν, μήποτε ἐντιμότερός σου ἦναι κεκλημένος, καὶ ἐλθὼν ὁ καλέσας σὲ καὶ αὐτόν, σοὶ εἴπῃ: Δὸς τόπον εἰς τοῦτον, καὶ τότε ἀρχίσῃς μετ' αἰσχύνης νὰ λαμβάνῃς τὸν ἔσχατον τόπον. «Ἀλλ' ὅταν κληθῇς, πορευθεὶς λάβε τὸν κατώτερον τόπον, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ καλέσας σε, εἴπῃ, φίλε, ἀνάβηθι ἀνώτερον. Τότε θέλεις ἔχει δόξαν ἐνώπιον τῶν συγκαθημένων μετὰ σοῦ, διότι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν θέλει ταπεινωθῇ, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν θέλει ὑψωθῇ». (Αὐτόθι 7—11).

Ἐξ ἄλλου, βλέπων συνηθροισμένους περὶ τὴν τράπεζαν τοὺς πλουσίους φίλους καὶ συγγενεῖς τοῦ οἰκοδεσπότου, ὁ Κύριος ὑπέδειξεν εἰς τοῦτον ἀνωτέραν φιλοξενίαν, εἰπὼν τοὺς ἀξιομνημονεύτους λόγους: «Ὅταν ποιῇς γεῦμα ἢ δεῖπνον μὴ προσκάλει τοὺς φίλους σου, μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου, μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου, μηδὲ γείτονας πλουσίους, μήποτε καὶ αὐτοί σε ἀντικαλέσωσι καὶ οὕτω γίνῃ εἰς σὲ ἀνταπόδοσις· ἀλλὰ κάλει πτωχούς, ἀναπήρους, χωλούς, τυφλούς,

καὶ θέλεις εἶσθαι μακάριος, διότι οὗτοι δὲν ἔχουσι νὰ σοὶ ἀνταποδώσωσιν, ἀλλὰ θέλει σοι ἀποδοθῇ ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων».

Εἰδικώτερον ἐδόθη ἀφορμὴ εἰς τὸν Κύριον, ὅπως εἴπῃ τὴν παραβολὴν τοῦ Μεγάλου Δείπνου, ὅταν τις τῶν συγκαθημένων εἰς τὴν τράπεζαν ἀκούσας τοὺς λόγους τούτους ἀνεφώνησε: «Μακάριος ἐκεῖνος, ὅστις θέλει φάγει ἄρτον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ». Ἐν τῇ ἀντιλήψει τοῦ ἀνθρώπου τούτου, ὅπως ἄλλως τε καὶ τῶν Ἰουδαίων γενικῶς, ἡ ἀνάστασις τῶν δικαίων θὰ ἀπετέλει τὸ προοίμιον, τὴν ἔναρξιν τῆς ἐγκαθιδρύσεως τῆς βασιλείας τοῦ Μεσσίου, καὶ θὰ ἐλαμπρύνετο, ὅπως ὅλαι αἱ ἐπίσημοι ἑορταί, ὑπὸ πανδαισίας, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ ἐλάμβανον μέρος ὅσοι θὰ ἐκρίνοντο ἄξιοι νὰ ἦναι μέλη τῆς βασιλείας ταύτης. Ἐν τῇ ἀντιλήψει τοῦ ἀνθρώπου τούτου ἥ τε βασιλεία τοῦ Μεσσίου καὶ ἡ τράπεζα τῆς εὐωχίας θὰ ἦσαν γήϊνοι, ὑλικαί. Ἀλλ' ὁ Κύριος ὑποδεικνύει τὸν πνευματικὸν χαρακτῆρα τῆς οὐρανίου πανδαισίας, καὶ τοὺς ὅρους τῆς εἰς ταύτην συμμετοχῆς. Ἡ πανδαισία αὕτη εἶναι ἡ πνευματικὴ ζωή, τῆς ὁποίας τὰς εὐλογίας προσφέρει αὐτὸς ὁ Χριστός, ἡ δὲ εἰς αὐτὰς συμμετοχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς προθυμίας μεθ' ἧς ἀποδέχεται αὐτάς, ὑπακούων εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ παρασκευάσαντος τὴν σωτηρίαν, Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ἄνθρωπός τις ἐποίησε δεῖπνον μέγα. Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ ἄκρου συμβολισμοῦ ἠθέλησαν νὰ ἀποδώσωσιν εἰς τὴν λέξιν ***δεῖπνον***, τὴν ἔννοιαν τῆς ***τελευταίας ὥρας***· ἰσχυρίσθησαν, ὅτι σκοπίμως μετεχειρίσθη ὁ Κύριος τὴν λέξιν ***δεῖπνον*** ἀντὶ τοῦ ***ἀρίστου***, ἢ τοῦ ***γεύματος***, συμβολίζων διὰ τοῦ ἑσπερινοῦ φαγητοῦ τὰ τέλη τῶν αἰώνων,—τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου,—ὁπότε θὰ ἐκαλεῖτο ἡ ἀνθρωπότης νὰ συμμετάσχῃ τῶν εὐλογιῶν τοῦ Εὐαγγελίου (Α' Ἰωάν. β' 18. Α' Κορ. ι'. 11). Ἀλλ' ὁ τοιοῦτος συμβολισμὸς ἀπέχει τόσον τῆς πραγματικῆς ἐννοίας, ὅσον καὶ ἡ κυριολεκτικὴ ἑρμηνεία, περὶ τῆς ὁποίας καὶ ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος λέγει, ὅτι δὲν πρόκειται ἐδῶ περὶ τῆς κοιλίας, ἀλλὰ περὶ τῆς καρδίας. Ἡ παραβολὴ αὕτη ἔχει ἔννοιαν πνευματικήν. Τὸ δεῖπνον ἁπλούστατα συμβολίζει τὰς πνευματικὰς εὐλογίας, τὰς ὁποίας προσφέρει ὁ Χριστὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Καὶ ἐκάλεσε πολλούς. Τοὺς Ἰουδαίους, καὶ πρωτίστως τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς Ἰουδαϊκῆς θεοκρατίας—τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους,—τοὺς ἐνδεδειγμένους, ὡς ζηλωτὰς τοῦ Νόμου καὶ τῆς δικαιοσύνης, ὅπως προσέλθωσιν ἀσμένως καὶ δεχθῶσι τὴν θείαν πρόσκλησιν.

«***Καὶ ἀπέστειλεν τὸν δοῦλον αὐτοῦ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ δείπνου, ἵνα εἴπῃ εἰς τοὺς προσκεκλημένους. Ἔλθετε, διότι ἤδη εἶναι ἕτοιμα πάντα***». Ἡ ὑπενθύμισις τῆς ὥρας ἦτο συνήθης εἰς τὴν Ἀνατολήν· δὲν ὑπονοεῖ ἔλλειψιν προθυμίας ἐκ μέρους τῶν προσκεκλημένων μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης. Ἀλλὰ καὶ συμβολικῶς ἐκλαμβανομένη, ἐκφράζει ἱστορικὴν ἀλήθειαν,—οὐδέποτε πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ, ἦσαν πραγματικῶς τόσον ἕτοιμα τὰ πάντα πρὸς ἐγκαθίδρυσιν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, — ἤδη καλουμένου πρώτου τοῦ Ἰσραὴλ νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.

Ὁ δοῦλος, ὃν ἀπέστειλεν ὁ οἰκοδεσπότης διὰ νὰ προσκαλέσῃ τοὺς κεκλημένους εἰς τὸν δεῖπνον, δὲν ὑποτυποῖ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ὡς φρονεῖ ὁ

Θεοφύλακτος, (¹) βασιζόμενος εἰς τὸ *ὅς ἔλαβε δούλου μορφὴν*—οὔτε δυνάμεθα νὰ περιορίσωμεν τὴν ἀντιτυπίαν τῆς λέξεως εἰς τοὺς προφήτας, τοὺς ἐξαναγγείλαντας τὴν ἵδρυσιν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καθότι τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου δὲν εἶχεν ἔλθει εἰσέτι. Μᾶλλον πρέπει νὰ ἐννοηθῇ τὸ πλῆθος τῶν συνοδευόντων τὸν Χριστὸν Ἀποστόλων, εὐαγγελιστῶν καὶ ἱεροκηρύκων, οἵτινες ὑπενθύμισαν εἰς τοὺς Ἰουδαίους τὰς ἐπαγγελίας τῶν προφητῶν περὶ τῆς μελλούσης ἐλεύσεως τῆς βασιλείας τοῦ Μεσσίου, καλοῦντες αὐτοὺς νὰ συμμετάσχωσι τῶν εὐλογιῶν αὐτῆς, οὐχὶ ἐν τῷ μέλλοντι, ἀλλ' ἐν τῷ παρόντι.

Καὶ ἤρχισαν πάντες ἀπὸ κοινοῦ νὰ παραιτοῦνται. Εἰς πάντας ἡ ἀγάπη τῶν ἐγκοσμίων εἶχεν ἀφαιρέσει τὴν πρὸς τὰ πνευματικὰ διάθεσιν. Ἰδοὺ τὸ γενικὸν δίδαγμα τοῦ χωρίου τούτου. Ἀλλὰ δυνάμεθα καὶ νὰ διακρίνωμεν σκοπιμότητα εἰς τὴν διάκρισιν τῶν προφάσεων, τὰς ὁποίας προβάλλουν οἱ κεκλημένοι τῆς παραβολῆς. ***Ὁ πρῶτος εἶπεν, Ἀγρὸν ἠγόρασα καὶ ἔχω ἀνάγκην νὰ ὑπάγω νὰ ἴδω αὐτόν.*** Οὗτος συμβολίζει τοὺς ἐναβρυνόμενος εἰς τὰ ὑπάρχοντά των, τὸν πλοῦτον, τὰ κτήματα, τὰ ὑλικά των ἀγαθά, τὰ ὅπως δήποτε κεκτημένα ὑπ' αὐτῶν.

Ἐμφοροῦνται οἱ τοιοῦτοι ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ Ναβουχοδονόσορος, ὅταν ἀνέκραξε, «Δὲν εἶναι αὐτὴ Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, τὴν ὁποίαν ᾠκοδόμησα διὰ τῆς ἰσχύος τῆς δυνάμεώς μου καὶ διὰ τὴν τιμὴν τῆς μεγαλειότητός μου ;»—(Δανιὴλ δ' 30).

Καὶ ἄλλος εἶπεν, Ἠγόρασα πέντε ζεύγη βοῶν καὶ ὑπάγω νὰ δοκιμάσω αὐτά. Οὗτος ἀντιπροσωπεύει τοὺς βιοπαλαιστάς, τοὺς ὁποίους ἀπορροφᾷ ἡ μέριμνα τῆς ἐργασίας, ἡ σκέψις τοῦ πλουτίζειν, ἡ φροντὶς διὰ τὸ μέλλον καὶ αἱ ἀνάγκαι τῆς παρούσης στιγμῆς. Τύπος κοινὸς καὶ γνωστότατος.

Τὸν πρῶτον ἡ ὑπεροψία τοῦ πλούτου, τὸν δεύτερον ἡ μέριμνα τῆς βιοπάλης κρατοῦν μακρὰν τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλ' ἐν τῇ παραβολῇ παρατηροῦμεν, ὅτι καὶ ὁ μὲν καὶ ὁ δὲ διατυπώνουν εὐγενῶς τὴν ἄρνησίν των πρὸς συμμετοχὴν τοῦ συμποσίου· προβάλλουν τὴν συγγνώμην ὡσεὶ συναισθανόμενοι τὸ ἄτοπον καὶ ἀνεπαρκὲς τῆς προφάσεώς των.

Ἀλλ' ὁ τρίτος οὐδεμίαν συγγνώμην ἐξαιτεῖται. Σκαιῶς ἀπαντῶν εἰς τὴν πρόσκλησιν, λέγει : ***«Γυναῖκα ἐνυμφεύθην καὶ διὰ τοῦτο δὲν δύναμαι νὰ ἔλθω»***, ὡς νὰ ἀπετέλει τοῦτο λόγον ἀποχρῶντα διὰ τὴν ἄρνησίν του, ἐνῷ κατὰ τὸν Λευϊτικὸν νόμον ὁ νεόνυμφος ἐξῃρεῖτο μόνον ἀπὸ τοῦ πολέμου, οὐχὶ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἑορτῶν.

Ἰδοὺ λοιπὸν αἱ τρεῖς κατηγορίαι τῶν κωλυμάτων, τὰ ὁποῖα κρατοῦσι τοὺς ἀνθρώπους μακρὰν τοῦ Χριστοῦ, τὰς ὁποίας συνοψίζει ὁ Γερχάρδος εἰς τρεῖς λέξεις ***«Τιμαί, ἐργασία, ἡδοναί»***. Ὅτι δὲ αὗται εἶναι τὰ δεινότερα ἐμπόδια τοῦ Χριστιανικοῦ βίου ρητῶς ἐδήλωσεν καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος εἰπών :

«Ἐάν τις ἔλθῃ πρὸς Ἐμὲ καὶ δὲν μισήσῃ πατέρα, καὶ μητέρα, καὶ τέκνα, καὶ ἀδελφούς, καὶ ἀδελφάς, καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν αὐτοῦ, δὲν δύναται νὰ ἦναι μαθητής μου». Ὁ δὲ Παῦλος ἐπεκτείνει καὶ διασαφηνίζει τὴν ἔννοιαν τῶν λό-

---

(¹) Λίαν εὐστόχως παρομοιάζει ὁ Θεοφύλακτος τὸ κορύφωμα τῆς κακίας ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Σωτῆρος εἰς ***νόσημα ὕπουλον*** καὶ ***κακόηθες***, — ἀπόστημα, τὸ ὁποῖον ἀφίνουν οἱ ἰατροὶ νὰ ὡριμάσῃ πρὶν ἢ ἐπέμβωσιν. Ὁμοίως, λέγει, καὶ ἡ ἁμαρτία ἔπρεπε νὰ διέλθῃ τὰς φάσεις αὐτῆς, ***εἶτα δὲ τὸν μέγαν ἰατρὸν ἐπιθεῖναι τὸ φάρμακον.***

γων τούτων, γράφων ἐν Α´ Κορ. γ', 29—3). «Λέγω δὲ τοῦτο, ἀδελφοί, ὅτι ὁ ἐπίλοιπος καιρὸς εἶναι σύντομος,—ὥστε καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας νὰ ἦναι ὡς μὴ ἔχοντες, καὶ οἱ κλαίοντες ὡς μὴ κλαίοντες, καὶ οἱ χαίροντες, ὡς μὴ χαίροντες, καὶ οἱ ἀγοράζοντες ὡς μὴ ἔχοντες κατοχήν, καὶ οἱ μεταχειριζόμενοι τὸν κόσμον τοῦτον ὡς μηδόλως μεταχειριζόμενοι, διότι τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου παρέρχεται». Ἐξ οὗ ἐξάγεται τὸ πόρισμα, ὅτι ὄχι ἡ νόμιμος κατοχὴ πλούτου, ὄχι ἡ ἐσκεμμένη βιοπάλη καὶ ἡ ἐν μέτρῳ ἀπόλαυσις νομίμων ἡδονῶν κωλύει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ νὰ δεχθῇ τὴν προσφερομένην ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ σωτηρίαν καὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Χριστιανικὴν ζωήν, καθότι οὐδὲν τούτων ἀπαγορεύεται εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ᾽ ἡ πρὸς ταῦτα προσήλωσις καὶ ἡ ὑπ᾽ αὐτῶν ἀπορρόφησις.

Ὁ ὑπηρέτης ἐπιστρέψας ἀναγγέλλει εἰς τὸν κύριόν του τὴν γενικὴν ἄρνησιν τῶν προσκεκλημένων, οἵτινες ἐν πρώτοις συμβολίζουν τοὺς ἄρχοντας τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους, ὡς τις αὐτῶν ἐπ᾽ ἄλλῃ εὐκαιρίᾳ ἐδήλωσε σαφῶς, εἰπών: «Μή τις τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν, ἢ τῶν Φαρισαίων;»—(Ἰωάν. ζ' 48).

Τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης, εἶπεν εἰς τὸν δοῦλον αὐτοῦ. Ἔξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους, καὶ χωλοὺς καὶ τυφλοὺς εἰσάγαγε ἐδῶ. Ἡ διαταγὴ αὕτη εἶναι ἀπήχησις τῶν πρὸς τὸν οἰκοδεσπότην λόγων τοῦ Κυρίου ἀνωτέρω (ἐδ. 13), «κάλεσον τοὺς πτωχούς, τοὺς ἀναπήρους, τοὺς χωλοὺς καὶ τοὺς τυφλούς». Ἐκλήθησαν πρῶτον οἱ θρησκευτικοὶ ἄρχοντες τοῦ Ἰσραήλ, ἀλλ᾽ ἀπέρριψαν τὴν πρόσκλησιν. Καλεῖται ἤδη ὁ λαός, ὁ περιφρονημένος καὶ ἐξουδενωθεὶς ὑπὸ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ, ὁ λαός, τὸν ὁποῖον οὗτοι ἀπεκάλουν «κατηραμένον», ὡς «μὴ γνωρίζοντα τὸν Νόμον», οἱ Τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοί. Καλοῦνται εἰς τὴν πνευματικὴν ζωὴν οἱ ξένοι πρὸς τὰς θείας ἀληθείας, ἀλλὰ καὶ μὴ ἔχοντες ἀξίωσίν τινα ἐπὶ τῆς πνευματικῆς κληρονομίας τοῦ περιουσίου λαοῦ. Οἱ συντετριμμένοι τὸ πνεῦμα καὶ πρόθυμοι τὴν καρδίαν καλοῦνται νὰ παρακαθήσωσιν εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ ἐπουρανίου βασιλέως, ἀπὸ τῆς ὁποίας οἱ ἀξιοῦντες ὅτι εἶναι πλούσιοι εἰς ἀρετὰς καὶ γνώσεις, καὶ δικαιωματικῶς κληρονόμοι τῶν ἐπαγγελιῶν, ἀποκλείονται,—ἀφ᾽ ἑαυτῶν μὲν πρῶτον—συνεπῶς δὲ ὑπὸ τοῦ προσκαλοῦντος αὐτούς.

Μέχρι τοῦ σημείου τούτου ἡ παραβολὴ τοῦ Μεγάλου Δείπνου ἐξιστορεῖ συμβολικῶς τὴν θέσιν καὶ στάσιν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους ἀπέναντι τοῦ Μεσσίου, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀπὸ τοῦδε γίνεται προφητική. Ὑποδεικνύει τὸ εὐρύ, τὸ παγκόσμιον τοῦ Θείου σχεδίου τῆς χάριτος, τὸ ὁποῖον δὲν ἱκανοποιεῖται διὰ τῆς προσχωρήσεως μέρους μόνον τοῦ περιουσίου λαοῦ, ἀλλ᾽ ἐπεκτείνεται εἰς σύμπασαν τὴν ἀνθρωπότητα. Δηλοῖ, ὅτι ὁ Θεὸς ἡτοίμασε πανδαισίαν πνευματικήν, τῆς ὁποίας θὰ συμμετάσχωσι καὶ τὰ ἔθνη—μέγα πλῆθος, ἀπὸ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ. Ὑποτυποῖ τὴν Ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας μέλη θὰ ἦναι Ἰουδαῖοί τε καὶ ἐθνικοί, ἐξ ἴσου συμπολῖται τῆς Βασιλείας μετὰ τῶν ἁγίων καὶ μέλη τῆς οἰκογενείας τοῦ Θεοῦ. Ταῦτα συγκεκαλυμμένως ἐδήλου ἡ παραβολή, καθότι δὲν εἶχεν ἀκόμη ἔλθει ὁ καιρός, ὅπως διατρανωθῇ τὸ μέγα μυστήριον τῆς κλήσεως τῶν Ἐθνῶν.

Μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς δευτέρας ἐντολῆς ὁ δοῦλος ἐπιστρέψας, εἶπε: «***Κύριε, ἔγεινεν ὡς διέταξας, καὶ εἰσέτι ὑπάρχει τόπος***».

Ἤδη ἐξαγγέλλεται ἡ παγκόσμιος πρόσκλησις:

«***Ἔξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμούς, καὶ ἀνάγκασον αὐτοὺς νὰ εἰσέλθωσιν, ἵνα γεμισθῇ ὁ οἶκός μου.*** Ἡ προηγουμένη πρόσκλησις ἀπηυθύνετο πρὸς τοὺς κατοίκους τῶν ὁδῶν καὶ ρυμῶν ***τῆς πόλεως***, δηλ. πρὸς τοὺς ταπεινοτέρους καὶ πτωχοτέρους καὶ ἀμαθεστέρους τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους. Ἤδη ἐξέρχεται τῶν ὁρίων τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, ἀπευθυνομένη πρὸς τοὺς Ἐθνικοὺς—τοὺς θεωρουμένους εἰς τὸ αὐτὸ ἠθικὸν ἐπίπεδον μὲ τοὺς ὑπὸ τοὺς φράκτας τῶν ἀγρῶν κατασκηνοῦντας ἀλήτας.

Ἀνάγκασον αὐτοὺς νὰ εἰσέλθωσι. Περίεργον φαίνεται πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ ἐννοηθῇ ἐδῶ ἄλλος τις τρόπος ἐξαναγκασμοῦ, εἰμὴ ὁ ἠθικός. Διὰ τῆς βίας ἀναμφιβόλως δὲν θὰ ἠδύνατο ὁ δοῦλος ἐκεῖνος νὰ ἐξαναγκάσῃ τοὺς ἀγρίους καὶ ἀτιθάσσους ἐκείνους περιοίκους, ὅπως τὸν ἀκολουθήσωσι μέχρι τοῦ μεγάρου τοῦ κυρίου του, ὅπου τοὺς ἀνέμενεν ἡ πλουσία ἐκείνη τράπεζα. Ἡ δὲ ἀπροθυμία τούτων δὲν θὰ προήρχετο, οὔτε ἐκ περιφρονήσεως, οὔτε ἐκ δυσμενείας, ἀλλ' ἐκ τῆς συναισθήσεως τῆς ἰδίας των ἀναξιότητος καὶ ἀναρμοδιότητος διὰ τὴν προσφερομένην εἰς αὐτοὺς τιμήν.

Ὑπὸ τὴν πνευματικὴν δὲ ἔννοιαν ὁ ἐξαναγκασμὸς σημαίνει τὴν ἔνθερμον προσπάθειαν τῶν ἐργατῶν τοῦ Εὐαγγελίου ὑπὲρ τῶν ἁμαρτωλῶν, τὸν διακαῆ των πόθον καὶ ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτῶν, καὶ τῆς εἰσαγωγῆς των εἰς τὴν νέαν ἐν Χριστῷ ζωήν· σημαίνει τὴν ἄοκνον καὶ πιστὴν προτροπήν, ἥτις πρέπει νὰ ἀποτελῇ τὸ κήρυγμα παντὸς κήρυκος τοῦ Εὐαγγελίου, ὅστις ἔχει βαθεῖαν τὴν συναίσθησιν τῆς σπουδαιότητος τοῦ ἐντεταλμένου εἰς αὐτὸν λόγου τῆς Ἀληθείας τῆς ζωῆς. Ὁ Θεὸς δὲν προσκαλεῖ ὡρισμένους μόνον, ἀλλὰ καὶ «πάντας ἀνθρώπους, παντοῦ καὶ πάντοτε». Οἱ δὲ πρέσβεις τοῦ Χριστοῦ θὰ ἐπιβάλλωνται, ἐξαναγκάζοντες εἰς μετάνοιαν, διότι θὰ ὁμιλῶσι μὲ τὸ κῦρος Ἐκείνου, ὅστις δικαιοῦται νὰ διατάσσῃ καὶ νὰ ὑπακούεται ὑπὸ πάντων τῶν πλασμάτων του.

Ὁ Ἀνσέλμος παρατηρεῖ, ὅτι ὁ Θεὸς ἐξαναγκάζει τοὺς ἀνθρώπους εἰς μετάνοιαν, ὅταν διὰ τῶν θεομηνιῶν καὶ παντοίων συμφορῶν τοὺς φέρει νὰ ζητήσωσι καταφύγιον ἐν Αὐτῷ καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ὁ δὲ Λούθηρος ἐπεξηγεῖ τὸν ἐξαναγκασμόν, ὡς τὸ ἀποτέλεσμα ἐντόνου κηρύγματος τοῦ Νόμου, διὰ τοῦ ὁποίου ἀφυπνίζεται ἡ συνείδησις τῶν ἀνθρώπων, καὶ γίνεται καταφανὴς ἡ ἐνοχὴ αὐτῶν, ὁπόταν σπεύδουν πρὸς τὸν Χριστόν, ὡς τὸ μόνον καταφύγιον καὶ τὴν μόνην αὐτῶν ἐλπίδα.

Ἵνα γεμισθῇ ὁ οἶκός μου. Ἡ θεία Χάρις, ὅπως καὶ ἡ Φύσις—«ἀποστρέφεται τὸ κενόν». Θέλει νὰ μὴ μένωσι κενὰ ἐν τῇ Ἐπουρανίῳ Τραπέζῃ, διότι αὕτη ἀφθονεῖ εὐλογιῶν καὶ αὗται ἡτοιμάσθησαν διὰ πάντας.

Διότι λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων θέλει γευθεῖ τοῦ γεύματός μου. Ὁ τελικὸς ἀποκλεισμὸς ἐκ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς προαιρέσεως αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, τῆς ἐμμόνου αὐτοῦ ἀρνήσεως νὰ ὑποταχθῇ εἰς τὴν φωνὴν τοῦ καλοῦντος αὐτὸν Χριστοῦ. Μὲ τὴν ποινὴν ταύτην ἀπειλεῖται ἡ πείσμων στάσις τῆς Ἰουδαϊκῆς φυλῆς ἀπέναντι τῆς προσφερομένης εἰς αὐτὴν σωτηρίας—κατὰ τὴν παραβολὴν ταύτην. Οὐδεμία δὲ μεταμέλεια καὶ ὄψιμος προ-

θυμία θέλει ἰσχύσει, ὅταν πλέον θὰ ἦναι ἀργά. (Παροιμ. Α' 28, Ματθ. κη' 11 12). Ὅταν παραβάλωμεν τὴν παραβολὴν ταύτην πρὸς τὴν τῶν Γάμων τοῦ Υἱοῦ τοῦ Βασιλέως, πολλὰ ἐνδιαφέροντα μαθήματα προκύπτουσι ἐκ τῶν λεπτομερειῶν ἑκατέρας. Ὁ οἰκοδεσπότης τῆς παραβολῆς τοῦ Μεγάλου Δείπνου, ἦτο ἁπλοῦς ἰδιώτης, δὲν ἠδύνατο ἑπομένως νὰ ἀποκλείσῃ μὲ τιμωρίαν καὶ ἐκδίκησιν τοὺς προσβαλόντας τὴν πρόσκλησίν του. Ἡ ποινὴ τῆς ἀρνήσεως ταύτης ἦτο ὁ ***ἀποκλεισμὸς***—τελικὸς καὶ ἀνέκκλητος. Τὸ πρᾶγμα διαφέρει εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Βασιλέως. Ἐδῶ ὁ καλῶν εἰς τοὺς Γάμους τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ εἶναι Βασιλεύς, ἄρχων τοῦ τόπου, διαθέτων στρατεύματα καὶ σμήνη ὑπηρετῶν. Ὅταν αὐτὸς προσκαλῇ ἡ πρόσκλησίς του ἰσοδυναμεῖ μὲ ***διαταγήν***, πᾶσα δὲ ἄρνησις θεωρεῖται ἀσέβεια, ἀνταρσία, καὶ ὡς τοιαύτη τιμωρεῖται, ἰδίως δὲ ὅταν ὡς ἐν τῷ προκειμένῳ συνοδεύηται καὶ ὑπὸ κακοποιήσεως τῶν δούλων αὐτοῦ, συνεπάγεται τρομερὰν ἐκδίκησιν.

Κατ' οὐσίαν ὅμως, ἡ τοιαύτη τρομερὰ ἀνταπόδοσις καὶ ὁ ἁπλοῦς ἀποκλεισμός, ὅστις φέρεται ρητῶς ὡς ***τελικὸς καὶ ἀνέκκλητος***, εἶναι μία καὶ ἡ αὐτὴ ποινή, ὑπὸ τὴν πνευματικὴν ἔννοιαν τῶν δύο τούτων παραβολῶν. Εἶναι οὐδὲν ἧττον ἢ ὁ τέλειος ἀποκλεισμὸς ἀπὸ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπὸ τῶν εὐλογιῶν τῆς μετὰ Χριστοῦ κοινωνίας· εἶναι ἡ αἰώνιος ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ.

Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΦΥΛΛΑΔΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ

Τὴν 23ην Ἀπριλίου ἐ. ἔ., ἑωρτάσθη ἐν Λονδίνῳ ἡ 129η ἐπετηρὶς τῆς ἱδρύσεως τῆς παγκοσμίου φήμης Ἑταιρίας πρὸς διάδοσιν θρησκευτικῶν ἀληθειῶν διὰ φυλλαδίων. Ἡ ἵδρυσις τῆς Φυλλαδικῆς Ἑταιρίας τῷ 1799 συνέπεσε περίπου μὲ τὴν ἵδρυσιν τῆς Βρεττανικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας πρὸς διάδοσιν τῶν Ἁγίων Γραφῶν, καὶ μὲ τὴν σύστασιν τῶν μεγάλων ἱεραποστολικῶν ὀργανώσεων, αἵτινες ὡς καὶ αἱ δύο πρῶται, ὑπῆρξαν ἀπότοκοι τῆς εὐαγγελικῆς ἀναζωπυρήσεως, ἥτις ἐπέπνευσεν ἐπὶ τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς τῆς Ἀγγλίας περὶ τὰ τέλη τοῦ 18ου αἰῶνος.

Οἱ ἀναγνῶσται τοῦ «Ἀστέρος» ἐπληροφορήθησαν πολλάκις κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη περὶ τοῦ θαυμασίου ἔργου τῆς φυλλαδικῆς ἑταιρίας, ἥτις φέρει εἰς χεῖρας ἑκατομμυρίων ἀτόμων κατ' ἔτος, τὰς ἀληθείας τοῦ Εὐαγγελίου, ὑπὸ τὸ ἀπέριττον σχῆμα φυλλαδίου συνήθως εἰκονογραφημένου, καὶ ὑπὸ τὴν ἁπλῆν μορφὴν διηγήματος ἢ ὁμιλίας. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γνωρίσωμεν θετικῶς, ἀλλ' ἐπιτρέπεται νὰ φαντασθῶμεν πόσους ἀνθρώπους ἀνεπιδέκτους θρησκευτικῶν ἐπιδράσεων θὰ πλησιάζουν τὰ φυλλάδια ταῦτα, καὶ πόσων ἐνδέχεται νὰ κινήσουν τὸ ἐνδιαφέρον καὶ νὰ διανοίξουν εἰς αὐτοὺς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας.

Ἓν τοιοῦτον παράδειγμα ἀνέφερεν εἰς τὴν κατὰ τὴν ἐπέτειον ἑορτὴν τοῦ παρελθόντος Ἀπριλίου εἷς τῶν ἐπισήμων ὁμιλητῶν, ὁ αἰδέσιμος H. W. Hinde.

«Εἶμαι», εἶπεν, «θερμὸς συνήγορος ὑπὲρ τῶν φυλλαδίων, διότι εἰς τὸ ποιμαντορικόν μου ἔργον ἔλαβον πεῖραν τῆς ἀξίας των. Ἐγνώρισα μεταξὺ ἄλλων κάποιον ὑπερμεσήλικα παράλυτον, ὁ ὁποῖος εἶχε κύκλον εὐρὺν φίλων καὶ ἐπισκεπτῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ἔδιδε τὰ φυλλάδια τῆς Ἑταιρείας. Ἡ κυρία του ἐπασχόλησις, ἡ μόνη του σκέψις ἐφαίνετο ὅτι ἦτο πῶς νὰ δώσῃ εἰς περισσοτέρους τὰ φυλλάδια αὐτά. Τὸν ἠρώτησα κάποτε πόθεν ὁ ἐνθουσιασμὸς αὐτὸς καὶ μοῦ διηγήθη, ὅτι πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐνῷ περιεπάτει εἰς μίαν ὁδὸν τῆς Κανταβριγίας, τὸν ἐπλησίασε νέος τις φοιτητὴς καὶ εὐγενέστατα τοῦ προσέφερε ἕνα φυλλάδιον. Τὸ ἐπῆρε, διότι δὲν ἦτο δυνατὸν παρὰ νὰ τὸ δεχθῇ, τὸ ἔθεσε εἰς τὸ θυλάκιόν του καὶ τὸ ἐλησμόνησε. Κάποιαν ἡμέραν τὸ ἀντελήφθη ἐκεῖ καὶ ἔσκυψε καὶ τὸ ἥναψε εἰς τὴν ἑστίαν, διὰ νὰ ἀνάψῃ τὴν καπνοσύριγγά του. Ἀλλὰ δὲν ἐκάη ὁλόκληρον· ἔμεινε τεμάχιον ἐπὶ τοῦ ὁποίου διεκρίνοντο λέξεις. Ἔσκυψε καὶ τὸ ἔλαβε· ἦτο χωρίον τῆς Γραφῆς, τὸ ὁποῖον τοῦ ἔκαμε ἐντύπωσιν,—ἦτο ὡς φωνὴ καλοῦσα αὐτὸν εἰς μετάνοιαν. Δὲν ἐκώφευσε πράγματι πρὸς τὴν φωνήν. «Τώρα, προσέθεσε, «τί ἄλλο καλλίτερον δύναμαι νὰ κάμω, παρὰ νὰ διαθέτω ὑπὲρ τῆς μετανοίας καὶ ἐπιστροφῆς τῶν ἄλλων τὸ μέσον ἐκεῖνο διὰ τοῦ ὁποίου ἐκάλεσεν ἐμὲ τὸν ἴδιον ὁ Θεός; Ἐξοδεύω λοιπὸν τὰς ὀλίγας ἡμέρας ποῦ μοῦ μένουν, διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον».

Ἐκ τοῦ ἀπολογισμοῦ τῆς ἑταιρίας κατὰ τὴν 129ην ἐπέτειον, καταφαίνεται ἡ τεραστία ἐπέκτασις τοῦ ἔργου αὐτῆς κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη. Ἐνῷ ἀρχικῶς τὰ φυλλάδια εἶχον ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τὴν ἀναζωπύρωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος μεταξὺ τοῦ λαοῦ τῆς Μ. Βρεττανίας, τάχιστα ἐπεξετάθη εἰς τὸν ξένον ἀγρὸν τοῦ εἰδωλολατρικοῦ κόσμου. Τὰ φυλλάδια αὐτὰ μεταφρασθέντα πρῶτον εἰς τὴν Κινεζικὴν γλῶσσαν τῷ 1813, καὶ κατόπιν εἰς διαφόρους διαλέκτους τῶν Ἰνδιῶν, ὑπῆρξαν ἡ ἀπαρχὴ τοῦ εὐρυτάτου ἔργου, τὸ ὁποῖον διεξάγει ἡ Φυλλαδικὴ Ἑταιρία σήμερον μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Αὐστραλασίας. Κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἐξεδόθησαν δύο ἑκατομμύρια φυλλαδίων, ἐκ τῶν ὁποίων πολλαὶ χιλιάδες εἰς μεταφράσεις, γενομένας διὰ πρώτην φοράν, εἰς 17 γλώσσας τῆς Ἀφρικῆς, αἱ ὁποῖαι μέχρι τοῦδε δὲν εἶχον γραπτὰ σημεῖα. Ἐν ὅλῳ δὲ μετεφράσθησαν εἰς 61 Ἀφρικανικὰς γλώσσας καὶ διαλέκτους τὰ θρησκευτικὰ ταῦτα φυλλάδια τῆς ἑταιρίας. Τὸ ἔργον τῶν φυλλαδίων τούτων εἶναι ὄντως πολύτιμον,—εἶναι τρόπῳ τινὶ ἔργον προσκόπων, ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἔργον τῶν ἱεραποστόλων καὶ πρὸς τὸ ἔργον τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας. Αἱ τρεῖς αὗται ὀργανώσεις συνεργάζονται συμπληροῦσαι ἑκάστη τὸ ἔργον τῆς ἄλλης, ἐν ἀπολύτῳ ἁρμονίᾳ καὶ ἀλληλεγγύῃ. Πρῶτον ἐγκαθίσταται ὁ ἱεραπόστολος ἐν μέσῳ φυλῆς τινος, μὲ τὴν ὁποίαν δὲν δύναται ἀκόμη νὰ συνεννοηθῇ εἰμὴ διὰ διερμηνέως. Ἐγκύπτει εἰς τὴν ἐκμάθησιν λέξεων καὶ φράσεων, τὰς ὁποίας εὐθὺς μετατρέπει εἰς γραπτάς. Συλλέγει ἐπιμόνως καὶ ἐπιπόνως, ὅσας δύναται περισσοτέρας λέξεις—καὶ ἂς μὴ φαντασθῇ τις, ὅτι εἶναι ὀλίγαι—οἱ εἰδήμονες μᾶς πληροφοροῦν, ὅτι αἱ γλῶσσαι τῆς Ἀφρικῆς εἶναι πλουσιώταται, εὔστροφοι, μελῳδικαί· πολλαὶ δὲ ἐξ αὐτῶν ἔχουν λεξιλόγιον δώδεκα χιλιάδων λέξεων ἢ καὶ περισσοτέρων. Τὸ φιλολογικὸν ἔργον τῶν ἱεραποστόλων εἶναι ἀνεκτίμητον·

Ἐκ τῶν 260 γλωσσῶν καὶ διαλέκτων τῆς Ἀφρικῆς, 200 εἶναι ἤδη ἐφωδιασμέναι μὲ ἀλφάβητον καὶ στοιχειώδη φιλολογίαν, ἤτοι μὲ διάφορα ἁπλᾶ ἀναγνωσματάρια – καὶ μέρη τῆς Ἁγίας Γραφῆς, κυρίως τὰ Εὐαγγέλια, τὰ ὁποῖα προμηθεύει ἡ Μεγάλη Βρεττανικὴ Βιβλικὴ Ἑταιρία, τῆς ὁποίας τὸ ἔργον περιλαμβάνει ὅλας τὰς χώρας καὶ τὰς γλώσσας τῆς ὑφηλίου, ἐξαιρέσει ὀλίγων διαλέκτων. Εἰς τὸ ἔργον ἔρχεται ἀρωγὸς καὶ ἡ Φυλλαδικὴ Ἑταιρία, διεγείρουσα τὸ θρησκευτικὸν ἐνδιαφέρον διὰ τοῦ ἐπαγωγοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὁποῖον παρουσιάζονται εἰς τὰ φυλλάδιά της αἱ σπουδαιότεραι θρησκευτικαὶ ἀλήθειαι.

Ἀλλὰ δὲν περιορίζεται εἰς τὰ φυλλάδια τὸ ἔργον τῆς Φυλλαδικῆς Ἑταιρίας. Ἐκ τῶν πιεστηρίων της ἐξέρχονται καὶ πλεῖστα ἄλλα ἠθικο-θρησκευτικὰ δημοσιεύματα, βιβλία καὶ περιοδικά, διὰ πᾶσαν τάξιν καὶ ἡλικίαν ἀναγνωστῶν. Μεταξὺ τῶν περιοδικῶν τούτων **«*Ἡ Κυριακὴ κατ' οἶκον*»** δὲν ἀπέχει πολὺ τοῦ 70ου ἔτους τῆς ἐκδόσεώς του. Εἶναι περιοδικὸν δι' οἰκογενείας, πλούσιον εἰς ὕλην τερπνὴν καὶ ψυχοφελῆ—κατάλληλον διὰ Κυριακὰ ἀναγνώσματα. Ἐκδίδεται τῇ συμπράξει διακεκριμμένων συνεργατῶν. Τὰ περιοδικὰ διὰ τὴν νεολαίαν θεωροῦνται πρότυπα τοιούτων δημοσιευμάτων καθ' ὅλον τὸν Ἀγγλόφωνα κόσμον. Ἐκτὸς τῶν περιοδικῶν ἐκδίδονται καὶ θρησκευτικὰ βιβλία, διὰ τῶν ὁποίων ἐσημειώθη μεγίστη ἐπ' ἀγαθῷ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς ζωῆς πλείστων ἀνθρώπων, ἀνεπιδέκτων τῆς ἐπισήμου θρησκευτικῆς διδασκαλίας. Μεταξὺ ὅλων τῶν τοιούτων, τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ «***Πρόοδος τοῦ Χριστιανοῦ Ἀποδημητοῦ***» τὸ πεφημισμένον ἔργον τοῦ Ἰωάννου Βουνιάνου. Ἔργον ἐμπνευσμένον, θαυμασία καὶ πιστὴ εἰκὼν τῶν δοκιμασιῶν καὶ περιπετειῶν, τὰς ὁποίας ἀφεύκτως θὰ ἀπαντήσῃ πᾶς ἄνθρωπος, ὅστις ἀποφασίσῃ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ζωὴν τῆς κοσμικῆς ματαιότητος καὶ νὰ βαδίσῃ εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Χριστοῦ. Ἡ φαντασία τοῦ συγγραφέως πλουτιζομένη ὑπὸ εὐρείας καὶ ποικίλης πείρας τοῦ ἀγῶνος τοῦ Χριστιανοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τῆς ἁμαρτίας, ἐξ ἄλλου δὲ ἡ βαθεῖα γνῶσις τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται ἅπασα ἡ πλοκὴ καὶ ὁ διάλογος, ὡς καὶ ἡ ἀφέλεια τοῦ ὕφους, κατέστησαν τὸ βιβλίον τοῦτο τὸ προσφιλέστατον ὅλων τῶν θρησκευτικῶν ἀναγνωσμάτων, μετὰ τὴν Ἁγίαν Γραφήν. Ἀπὸ φιλολογικῆς ἀπόψεως κατατάσσεται μεταξὺ τῶν κειμηλίων τῆς Ἀγγλικῆς γλώσσης. Μετεφράσθη καὶ κυκλοφορεῖ εἰς ὅλας τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας καὶ τινὰς τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ Ἑλληνικὴ μετάφρασις, ἐξαντληθεῖσα εἰς πρώτην ἔκδοσιν, ἀνατυποῦται ἤδη.

Ἀλλ' ὅσον καὶ ἂν ἦναι ἐκτεταμένον τὸ ἔργον τῆς Φυλλαδικῆς Ἑταιρίας, δὲν ἐπαρκεῖ εἰς τὴν ζήτησιν. Σχετικῶς πρὸς τὴν ἀνάγκην Χριστιανικῆς φιλολογίας διὰ τὰς νεοφωτίστους φυλάς, ἡ παραγωγὴ εἶναι ὅλως ἀνεπαρκής. Εἰς τὴν Νοτιο-Ἀφρικήν, εἰς τὴν Βόρειον Ῥοδησίαν, ὅπου δεκαεπτὰ φυλαὶ ἀπέκτησαν διὰ τῶν ἱεραποστόλων γραπτὴν γλῶσσαν, δὲν ἔχουν μεταφρασθῆ πλέον τῶν 145 βιβλίων, ἤτοι περίπου 8 βιβλία ἀνὰ ἑκάστην φυλήν. Ἡ δὲ ἔλλειψις δὲν εἶναι μόνον ποσοτική, ἀλλὰ καὶ ποιοτική. Διότι παραδόξως καὶ σχεδὸν ἀπιστεύτως, σήμερον ὑπάρχει ἐν τῇ Ἀφρικῇ μέγα κοινὸν ἀναγνωστῶν. Τὰ σχολεῖα τῆς Ἀφρικῆς σήμερον ἀριθμοῦν 1 1)2 ἑκατομμυρία Ἀφρικανοπαίδων, ἐκτὸς τῶν

ἀποφοίτων, οἵτινες διῆλθον τὰ ὑπάρχοντα εἰς τὴν γλῶσσάν των βιβλία καὶ διψοῦν διὰ περισσοτέρας γνώσεις. Ἡ ἐκπαίδευσις προάγεται ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἁλματωδῶς, αἱ δὲ κυβερνήσεις κατενόησαν τὰς ἐκδουλεύσεις τῶν ἱεραποστόλων καὶ συνεργάζονται ἤδη μετ' αὐτῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, αὐξάνοντες τὸν ἐτήσιον προϋπολογισμὸν καὶ κτίζοντες σχολικὰ κτίρια παντοῦ. Ἡ ἔλλειψις εἶναι πλέον ὄχι ὑλική, ἀλλὰ ἔλλειψις βιβλίων εἰς τὴν ἐγχώριον γλῶσσαν τῶν φυλῶν ἐκείνων. Ἀπαιτοῦνται ἄνδρες, οἵτινες θὰ εἰδικευθῶσιν ὡς μεταφρασταὶ καὶ συγγραφεῖς βιβλίων διὰ τοὺς λαοὺς τῆς Ἀφρικῆς, τοιούτους δὲ δύναται νὰ διαθέσῃ ἡ Φυλλαδικὴ Ἑταιρία, ἐὰν λάβῃ τὴν ἀναγκαίαν οἰκονομικὴν ὑποστήριξιν.

Η ΑΠΟΡΡΙΨΙΣ ΤΗΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΥ

Δεύτερον ἤδη εἰς τὸ διάστημα τῶν ἓξ τελευταίων μηνῶν οἱ ἀντιπρόσωποι, τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ ἀπέρριψαν τὸ σχέδιον νόμου περὶ ἀναθεωρήσεως τοῦ Ἀγγλικανικοῦ Εὐχολογίου, καταψηφίσαντες αὐτὸ εἰς δευτέραν ἀνάγνωσιν, διὰ τελικῆς πλειονοψηφίας 46 ψήφων.

Τὴν ἀναθεώρησιν ὡς γνωστὸν ὑπεστήριξαν παντὶ σθένει καὶ ἀκόμη ὑποστηρίζουν οἱ Ἐπίσκοποι καὶ ἱκανὴ μερὶς τοῦ Ἀγγλικανικοῦ κλήρου, ἰδίως ἡ τῶν «Ἀγγλο-Καθολικῶν». Διά τινων ὅρων τῆς ἀναθεωρήσεως προσεγγίζει ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία ἔτι περισσότερον πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης, τῆς ὁποίας ἐκράτησε τύπους τινάς, ὅταν ἀπεκήρυξε τὴν ἐξουσίαν τοῦ Πάπα. Ἔκτοτε δὲ κατέχει διάμεσον θέσιν μεταξὺ τοῦ ἀκραιφνοῦς Προτεσταντισμοῦ καὶ τοῦ Καθολικισμοῦ.

Ἐφ' ὅσον ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία εἶναι ἡ καθεστηκυῖα Ἐκκλησία τοῦ Κράτους αἱ τελικαὶ ἀποφάσεις ἐφ' ὅλων τῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων εἶναι τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Κοινοβουλίου. Ἐπειδὴ δὲ τὸ Κοινοβούλιον δὲν ἀποτελεῖται μόνον ἀπὸ ὀπαδοὺς τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἀριθμεῖ ἰσάριθμα, ἂν ὄχι περισσότερα μέλη τῶν ἐλευθέρων πάσης πρὸς τὸ κράτος συναφείας Ἐκκλησιῶν, ἔτι δὲ καὶ Ρωμαιο-καθολικούς, Ἑβραίους καὶ ὀρθολογιστάς, εἶναι φανερὸν ὅτι οἱ Ἀγγλικανοὶ ἀποτελοῦν μειονοψηφίαν, οὐδ' ἠδύνατο νὰ συμβῇ ἄλλως μὲ ἐκκλησίαν τόσον στενῶς συνδεδεμένην πρὸς τὸ Κράτος ὅσον ἡ Ἀγγλικανική.

Ἡ σημασία τῆς καταψηφίσεως εἶναι φανερά. Ἐκφράζει πρὸ παντὸς τὴν ἀφοσίωσιν τῆς μεγίστης μερίδος τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ πρὸς τὸν Προτεσταντισμόν, ὅστις κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα ἔσωσε τὴν Ἀγγλίαν ἀπὸ τελείαν ὑποδούλωσιν πρὸς τὸν Παπισμόν, καὶ ἀνύψωσεν αὐτὴν εἰς τὴν περιοπὴν ἣν κατέχει σήμερον μεταξὺ τῶν ἐθνῶν. Ἐὰν ἐγίνετο ἀποδεκτὴ ἡ ἀναθεώρωσις τοῦ Εὐχολογίου ἡ θέσις τοῦ Προτεσταντισμοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ θὰ ὑφίστατο ὀπισθοδρόμησιν, καὶ ἡ Ἀγγλικανικὴ ἐκκλησία θὰ ἀπεμονοῦτο ἀπὸ τὰς λοιπὰς μὴ κρατικὰς ἐκκλησίας, αἵτινες ἐνέμειναν σταθεραὶ εἰς τὰς βασικὰς ἀρχὰς τοῦ Προτεσταντισμοῦ ὅταν ἀπέρριψαν τὸν Παπισμόν, ἡ δὲ ἐπιζητουμένη εἰρήνη, διὰ τῆς πρὸς τὴν Ρώμην στενωτέρας προσεγγίσεως

τὴν ὁποίαν ἡ ἄκρα μερὶς τῶν Ἀγγλοκαθολικῶν ποθεῖ, θὰ ἀπεδεικνύετο χίμαιρα, ἀπατηλὴ καὶ ἐπιζήμιος.

Ἄξιον παρατηρήσεως καὶ παντὸς ἐπαίνου εἶναι ἡ παντελὴς ἔλλειψις κομματικῆς χροιᾶς ἐν τῇ ψηφοφορίᾳ. Αἱ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου γνῶμαι ἦσαν διῃρημέναι ἐν αὐτῷ τῷ κόλπῳ ἑκάστου τῶν διαφόρων κομμάτων. Ἕκαστος ἐψήφησε κατὰ ἀτομικὴν κρίσιν καὶ πεποίθησιν, ἀσχέτως πρὸς τὴν πολιτικήν του χροιάν. Ἀλλ' οὔτε ἐπετράπη ἐκδήλωσις χαρᾶς ἐπὶ τῇ νίκῃ, ὁμοίᾳ πρὸς τὴν χαρακτηρίσασαν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πρώτης ἀναγνώσεως τοῦ σχεδίου, κατὰ Δεκέμβρίου π. ἔ. Μία κραυγὴ θριάμβου «Ἔγινε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ!» ἠκούσθη ἔκ τινος θεωρείου καὶ ἐπανελήφθη ὑπὸ τῶν ἔξωθι, ἀλλ' εὐθὺς κατεπνίγη, διότι ὁ Ἄγγλος εἰς τὰ τῆς θρησκείας του ὅπως καὶ εἰς τοὺς ἀγῶνας του ἐννοεῖ νὰ σεβασθῇ τὸ πρόσωπον τοῦ ἀντιπάλου του, ὅπως ἀπαιτεῖ καὶ ἐκεῖνος νὰ τὸν σεβασθῇ ἡττηθέντα. Εἶναι γενναιόφρων καὶ φιλελεύθρος εἰς ὅλας τὰς σχέσεις τῆς ζωῆς του. Ἡ δὲ τελευταία αὕτη συνεδρία τῆς Ἀγγλικῆς Βουλῆς ὑπῆρξεν ἀξιοπρεπής, σοβαρὰ καὶ μεγαλειώδης, διότι ἐκρίνετο ἐν αὐτῷ ἡ τύχη τοῦ Προτεσταντισμοῦ, τοῦ προπυργίου τῶν Ἀγγλικῶν ἐλευθεριῶν· ἐκρίνετο ἡ ἐθνικὴ συνείδησις.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩι ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

ΔΙΑΛΕΞΙΣ ΠΕΡΙ ΣΑΒΒΑΤΙΣΤΩΝ

«Ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ λοιπὸν, μὲ τὴν ὁποίαν ἠλευθέρωσεν ἡμᾶς ὁ Χριστός, μένετε σταθεροί, καὶ μὴ ὑποβληθῆτε πάλιν εἰς ζυγὸν δουλείας» (Γαλάτ. ε' 1).

[Συνέχεια καὶ τέλος]

Β'. Ἀλλὰ καὶ ***περὶ τοῦ ἀνθρώπου*** ἔχουσιν ἱκανῶς διάφορον ἀντίληψιν. Τοῦτο δὲ φαίνεται ἐκ τῆς ἰδέας, εἰς ἣν ἐπιμένουσιν, ὅτι δῆθεν ἡ ψυχὴ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνθρώπου βυθίζεται εἰς ὕπνον ἀναισθησίας μέχρι τῆς ἀναστάσεως, καὶ ὅτι μετὰ τὴν ἀνάστασίν των οἱ ἀσεβεῖς θὰ ἐξαφανισθῶσι διὰ παντός. Ματαία ἐλπὶς καὶ ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη. Ἡ Γραφὴ ἀληθῶς ἀποκαλεῖ κεκοιμημένους τοὺς ἐν Χριστῷ ἀποθανόντας, ἀλλὰ τοῦτο λέγει μεταφορικῶς, ἐννοοῦσα τὴν ἀνάπαυσιν τοῦ σώματος ἐν τῷ τάφῳ· διότι, ἀφ' οὗ θὰ ἀκολουθήσῃ ἀνάστασις, ὁ τάφος δὲν εἶναι διὰ τὸν Χριστιανὸν ἀπεχθὴς καὶ φοβερός. Τὸ σῶμα λοιπὸν ἀναπαύεται ἐν τῷ τάφῳ, ἀλλ' ἡ ψυχὴ δύναται νὰ κοιμηθῇ; Ἀδύνατον! ἀδύνατον. Ἀληθῶς πᾶς ἀσεβὴς θὰ ἐπιθυμῇ τότε νὰ κοιμηθῇ, νὰ ἀναισθητήσῃ, ἀλλὰ δὲν θὰ τὸ ἀπολαύσῃ. Περὶ τούτου εἴμεθα βέβαιοι, διότι Ἐκεῖνος ὅστις γνωρίζει ἀλανθάστως τὰ μετὰ θάνατον συμβαίνοντα, παρέστησε τὸν ἀσεβῆ πλούσιον μετὰ θάνατον οὐχὶ ἡσύχως κοιμώμενον, καθὼς βεβαίως πᾶς ἀσεβὴς θὰ ηὔχετο, ἀλλ' ἐν βασάνοις καὶ μὲ τὴν μνήμην ἐνεργοῦσαν καὶ δυναμένην νὰ ἀναπολήσῃ τὸ ἔνοχον παρελθόν. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἦτο βέβαιος ὅτι ἀποθνήσκων θὰ ἀπήρχετο ὄχι νὰ κοιμηθῇ, ἀλλὰ νὰ ἦναι μὲ τὸν Χριστὸν (Φιλιππ. α'. 23), καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ ὑποθέσω-

μεν ὅτι οἱ νεώτεροι οὗτοι γινώσκουν τὰ μετὰ θάνατον καλλίτερον τοῦ Ἀποστόλου. Καὶ ὁ Ληστὴς δὲ ἐπὶ του σταυροῦ εὐθὺς μετὰ θάνατον εὑρέθη οὐχὶ κοιμώμενος, ἀλλὰ μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ. Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον μᾶς λέγουσιν, ὅτι δῆθεν δὲν ἀναγινώσκομεν ὀρθῶς τοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅτι πρέπει νὰ θέσωμεν τὸ κόμμα μετὰ τὸ Σήμερον, εἶναι ὅλως αὐθαίρετον. Ἔχετε πάντες τὰς Γραφὰς καὶ δύνασθε νὰ ἴδητε ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν πολὺ συχνὴν κάμνει χρῆσιν τῆς φράσεως «Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν», ἢ «Ἀμὴν λέγω σοι,» ἀλλ' οὐδαμοῦ θὰ ἴδητε νὰ λέγῃ «Ἀμὴν λέγω σοι σήμερον». Μήπως ὁ Ληστὴς θὰ τὸν παρεξήγει ὅτι τῷ ἔλεγε ταῦτα χθὲς ἢ αὔριον; Πόσον φυσικωτέρα καὶ βεβαιοτέρα εἶναι ἡ ἀληθὴς τῶν λόγων τοῦ Κυρίου ἀνάγνωσις, Ἀληθῶς σοὶ λέγω «Σήμερον θὰ εἶσαι μετ' ἐμοῦ» . . . Ὅσον δὲ περὶ τῆς τιμωρίας τῶν ἀμετανοήτων, ῥητῶς λέγεται ὅτι αὕτη θὰ εἶναι αἰώνιος, ὅσον καὶ ἡ μακαριότης τῶν δικαίων· εἶναι δὲ καὶ εἰς τὸν ἁπλούστατον ἄνθρωπον φανερὸν ὅτι ἡ ἐξαφάνισις ἢ ἐξόντωσις δὲν εἶναι αἰώνιος τιμωρία, ἀλλὰ διακοπὴ τῆς τιμωρίας καὶ ὁριστικὴ ἀνακούφισις, τὴν ὁποίαν ματαίως ἐλπίζει ὁ ἀποστάτης ἄνθρωπος. Καὶ ἐρωτῶ: Εἶναι δυνατὸν ὁ Χριστιανὸς νὰ δεχθῇ τοιαύτην διδασκαλίαν;

Γ΄. Ἔρχομαι εἰς τὸ ζήτημα τῶν ***προφητικῶν χρονολογιῶν.*** Τοῦτο εἶναι ζήτημα πολὺ λεπτόν, καθ' ὅσον σχετίζεται μὲ τὴν ἔλευσιν τοῦ Κυρίου, ἥτις εἶναι ἀντικείμενον λίαν ἀγαπητὸν εἰς πᾶσαν εὐσεβῆ καρδίαν. Μίαν μόνον παρατήρησιν κρίνω ἀναγκαίαν ἐνταῦθα: ὅτι κατὰ τὰς Γραφὰς ὁ Κύριος ἔρχεται ταχέως, ἀλλὰ δὲν ἐδόθη εἰς ἡμᾶς νὰ γνωρίζωμεν τοὺς χρόνους ἢ τοὺς καιρούς, τοὺς ὁποίους ὁ Πατὴρ ἔθεσεν ἐν τῇ ἰδίᾳ Αὐτοῦ ἐξουσίᾳ· καὶ τοῦτο βεβαίως πρὸς τὸ καλόν μας, διότι παραγγελλόμεθα νὰ περιμένωμεν Αὐτόν, ἀλλὰ πῶς νὰ περιμένῃ τις ἐκεῖνον περὶ τοῦ ὁποίου εἶναι κατά τινα τρόπον πεπληροφορημένος ὅτι θὰ ἔλθῃ μόλις μετὰ τέσσαρα ἔτη; Καὶ πόσον μέχρι τοῦδε οἱ διάφοροι ὑπολογίσαντες τὰς χρονολογίας εὑρέθησαν ἠπατημένοι..! Εἶπον ὅτι θὰ ἤρχετο τῷ 1844, καὶ δὲν ἦλθεν. Ὥρισαν τὸ 1886, τὸ 1894, τὸ 1900, καὶ τώρα μᾶς βεβαιώνουν τινὲς τῶν δεινῶν τούτων χρονολόγων ὅτι ἔρχεται τῷ 1914· ἀλλὰ δὲν θὰ ἐμποδίσῃ τι αὐτοὺς νὰ μᾶς εἴπωσι τότε ὅτι θὰ ἔλθῃ τῷ 1920 κτλ. Ἔρχεται ταχέως· τοῦτο εἶναι ἀρκετόν. Τὸν περιμένομεν; Εἴμεθα ἕτοιμοι;

Δ΄. Μένει νὰ εἴπω τινὰ καὶ ***περὶ τοῦ Σαββάτου.*** Ὡς λόγος τῆς ὑποστηρίξεως τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Σαββάτου φέρεται ἡ τετάρτη ἐντολή, ἥτις λέγει ὅτι ἡ ἡμέρα ἡ ἑβδόμη εἶναι Σάββατον, ἤτοι ἀνάπαυσις εἰς Κύριον τὸν Θεόν. Ναί, τὸ γράμμα τῆς ἐντολῆς οὕτω λέγει· ἀλλὰ ἡ Γραφὴ ἐπ' ἴσης μᾶς κάμνει προσεκτικοὺς ὅτι τὸ γράμμα θανατώνει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ. Ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν κατὰ τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους διδασκαλίαν του ἔδειξε πῶς πρέπει νὰ ἐννοῶμεν τὰς ἐντολὰς τοῦ Νόμου, τὰς ὁποίας ὡς μᾶς βεβαιοῖ, δὲν ἦλθε νὰ καταργήσῃ ἀλλὰ νὰ ἐκπληρώσῃ. Ἐκεῖ μανθάνομεν ὅτι δὲν πρέπει νὰ περιοριζώμεθα εἰς τὸ γράμμα, ἀλλὰ νὰ ἐμβαθύνωμεν εἰς τὸ πνεῦμα, ἤτοι εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ θείου παραγγέλματος. Τίς εἶναι λοιπὸν ἡ ***οὐσία*** τῆς τετάρτης ἐντολῆς; Τί ἄλλο εἰμὴ ἡ ἀνάπαυσις εἰς Κύριον τὸν Θεόν; Ἀληθῶς ὁ Κύριος περὶ τούτου ἐνδιαφέρεται, ἓξ ἡμέρας ἐργασθέντες νὰ ἀναπαυθῶμεν τὴν ἑβδόμην; Μέτρησον λοιπόν: Δευτέρα, μία· Τρίτη δύο· Τετάρτη, τρεῖς· Πέμπτη,

τέσσαρες· Παρασκευή, πέντε· Σάββατον, ἕξ· Κυριακή, ἑπτά. Ἰδοὺ ὅτι αὕτη εἶναι ἀληθῶς ἡ ἑβδόμη ἡμέρα μετὰ τὰς ἕξ ἡμέρας τῆς ἐργασίας. Δὲν ὑπάρχει οὐδεμία ἄλλη διαφορὰ εἰς τὰς ἡμέρας, οὔτε ὡς πρὸς τὴν διάρκειαν, οὔτε ὡς πρὸς τὰς περιστάσεις.

Καὶ ὅμως ἐπιμένουν ὅτι ἡ ἑβδόμη εἶναι ἡ εὐλογηθεῖσα ἡμέρα, τὴν ὁποίαν ἰδιαιτέρως ἀγαπᾷ ὁ Θεός. Ἀλλὰ ποία ἐπὶ τέλους εἶναι ἡ ἑβδόμη ἡμέρα καὶ ποῦ ἀρχίζει; διότι πρέπει νὰ ἐνθυμώμεθα ὅτι ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία εἶναι δι' ὅλην τὴν γῆν, οὐχὶ καθὼς ὁ Ἰουδαϊσμός, ὅστις ἦτο προωρισμένος νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐν μόνῃ τῇ Παλαιστίνῃ. Ἀλλ' ἡ γῆ εἶναι στρογγύλη· παρατηρήσατε λοιπόν, παρακαλῶ, ὅτι ὅταν ἀνατέλλῃ ἡ ἡμέρα ἐδῶ, εἰς τοὺς ἀντίποδας δύει· καὶ ὅταν εἶναι μεσημβρία ἐδῶ· εἰς τοὺς ἀντίποδας εἶναι μεσονύκτιον. Ἰδοὺ λοιπὸν ἔδυσεν ὁ ἥλιος τὴν Παρασκευήν, καὶ ἀρχίζει τὸ Ἰουδαϊκὸν Σάββατον. Ἐν ᾧ ἡμεῖς ἔχομεν ἡμέραν ἀναπαύσεως, ἐν Ἀμερικῇ ἐξακολουθοῦσι καὶ θὰ ἐξακολουθῶσιν ἀκόμη ἐπὶ ὥρας τὰς ἐργασίας των· καὶ ὅταν πάλιν οἱ ἐν Καλλιφορνίᾳ ἢ οἱ ἐν Ἰαπωνίᾳ θὰ ἀναπαύωνται, ἡμεῖς θὰ ἔχωμεν ἀρχίσει τὰς καθημερινάς μας ἐργασίας. Εἴπατέ μοι λοιπόν, ποία εἶναι ἡ ἑβδόμη ἡμέρα, καὶ ποῦ ἀρχίζει; Ἐδῶ; ἢ εἰς τὴν Ἀμερικήν; ἢ εἰς τὴν Ἰαπωνίαν; — Ἐὰν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εὑρίσκετο μεταξὺ ἡμῶν τὴν ἑσπέραν ταύτην, εἶμαι βέβαιος, ὅτι θὰ ἠγείρετο καὶ κινῶν θλιβερῶς τὴν πολιάν του κεφαλὴν θὰ ἔλεγεν: «Ἡμέρας παρατηρεῖτε, καὶ μῆνας, καὶ καιρούς, καὶ ἐνιαυτούς· φοβοῦμαι διὰ σᾶς, μήπως ματαίως ἐκοπίασα εἰς ἐσᾶς» (Γαλ. δ' 10, 11).

Πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν ἅπαξ διὰ παντὸς ὅτι, ἐὰν ἤμεθα τοῦ Χριστοῦ, δὲν ἀνήκομεν πλέον εἰς τὴν παλαιάν, ἀλλ' εἰς τὴν νέαν οἰκονομίαν, ὡς ἄνθρωποι οὐχὶ τῆς Παλαιᾶς ἀλλὰ τῆς νέας Διαθήκης. Ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο εἶναι πολὺ μεγάλη. Ἡ παλαία εἶναι οἰκονομία τῶν τύπων καὶ τυπικῶν διατάξεων· ἡ νέα εἶναι οἰκονομία τῆς οὐσίας καὶ τῆς πραγματικότητος. Ἐκείνη εἶναι ἡ οἰκονομία τοῦ γράμματος, αὕτη ἡ τοῦ πνεύματος. Πῶς λοιπὸν θὰ τολμήσῃ ἄνθρωπος τῆς νέας οἰκονομίας νὰ ὑποδουλωθῇ εἰς τοιαύτας μικρολογίας; Διὰ τοῦτο ὁ Ἀπόστολος γράφει πρὸς τοὺς Κολοσσαεῖς: «Ἂς μὴ σᾶς κρίνῃ λοιπὸν μηδεὶς διὰ φαγητὸν ἢ διὰ ποτὸν ἢ διὰ λόγον ἑορτῆς ἢ νεομηνίας ἢ σαββάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι σκιὰ τῶν μελλόντων, τὸ σῶμα ὅμως (δηλ. ἡ πραγματικότης) εἶναι τοῦ Χριστοῦ» (Κολ. β' 16, 17). Ἂς παύσωμεν διὰ παντὸς τρέχοντες κατόπιν σκιῶν, καὶ ἂς κρατῶμεν τὴν πραγματικότητα. Ἡ πραγματικότης ἐν τῷ ζητήματι τῆς τετάρτης ἐντολῆς εἶναι ἡ τοῦ σώματος ἀνάπαυσις καὶ συγχρόνως ἡ εὐκαιρία τῆς ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν ἄλλων Χριστιανῶν λατρείας τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἀκρόασις τοῦ κηρύγματος τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου.

Ἀλλὰ θὰ ἐρωτήσῃ τις εὐλόγως: Τότε διὰ τί ἡ ἡμέρα αὕτη τῆς κοινῆς ἀναπαύσεως καὶ τῆς κοινῆς λατρείας νὰ μὴ ἐξακολουθήσῃ τὴν Ἰουδαϊκήν, ἤτοι, τὴν ἑβδόμην τῆς ἑβδομάδος, ἀλλὰ τὴν πρώτην; καὶ τίς πρῶτος ἔκαμε τὴν μετάθεσιν ταύτην; Εἰς ταῦτα ἀποκρίνομαι: Ἡ μετάθεσις ἔγεινεν, ἐπειδὴ τὸ πνεῦμα τῆς ἐντολῆς τὸ ἀπαιτεῖ. Ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ ἀναγινώσκομεν ὅτι ὁ Θεὸς ἀνεπαύθη ἀπὸ τῶν ἔργων τῆς δημιουργίας τὴν ἑβδόμην ἡμέραν, καὶ διὰ τοῦτο εὐλόγησε καὶ ἡγίασε τὴν ἡμέραν ἐκείνην· καὶ ἥρμοζεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τῆς παλαιᾶς οἰκονομίας νὰ

ἀναπαύωνται τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ἐν τῇ Νέᾳ Διαθήκῃ γνωρίζομεν ὅτι ὁ Κύριος, ἀφ᾽ οὗ ἔκαμε πλήρη ἐξιλέωσιν, ἀνεπαύθη ἐκ τοῦ ἔργου τῆς ἀπολυτρώσεως ἡμῶν ἐξελθὼν τῆς φυλακῆς τοῦ θανάτου τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος, ἀναστὰς ἐκ τῶν νεκρῶν· δι᾽ ὃ ἁρμόζει εἰς ἡμᾶς, οἵτινες ἀνήκομεν εἰς τὴν νέαν ἐν Χριστῷ δημιουργίαν, νὰ ἀναπαυώμεθα τὴν πρώτην τῆς ἑβδομάδος, καθ᾽ ἣν Ἐκεῖνος ἀνεπαύθη. Πρῶτος λοιπὸν ὅστις ἔκαμε τὴν μετάθεσιν ταύτην εἶναι ὁ Κύριος· ἠκολούθησαν δὲ φανερῶς οἱ Ἀπόστολοι, διότι βλέπομεν αὐτοὺς εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς νέας οἰκονομίας νὰ συνέρχωνται ἐπὶ τὸ αὐτὸ τὴν πρώτην τῆς ἑβδομάδος, νὰ ἐμφανίζηται δὲ εἰς αὐτοὺς τότε ὁ Κύριος, ὅστις οὐδὲ ἅπαξ ἐτίμησεν οὕτω τὴν ἡμέραν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Σαββάτου. Θὰ εἶναι πολὺ τολμηρὸν καὶ ἀσεβὲς συγχρόνως νὰ εἴπῃ τις ὅτι τυχαίως καὶ ἄνευ λόγου ὁ Κύριος ἐξέλεξε τὴν πρώτην ἡμέραν διὰ τὰς ἐμφανίσεις Του, καὶ οἱ μαθηταὶ διὰ τὰς συναθροίσεις των. —Ἐπ᾽ ἴσης τυγχάνει ἄξιον σημειώσεως ὅτι τὴν πρώτην τῆς ἑβδομάδος τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατῆλθε κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, πάλιν οὐχὶ βεβαίως ἀσκόπως, ἀλλὰ διὰ νὰ δηλωθῇ μὲ τὸν ἐπισημότερον τρόπον ὅτι ἐκόπη πᾶσα σχέσεις μὲ τὴν παλαιὰν οἰκονομίαν, καὶ ὅτι τὸ Ἰουδαϊκὸν Σάββατον παρῆλθε διὰ τοὺς Χριστιανούς, μεθ᾽ ὅλων τῶν τύπων καὶ συνηθειῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς οἰκονομίας. Φυσικῶς δὲ οἱ Χριστιανοὶ ἐξηκολούθησαν ἔκτοτε συνερχόμενοι πρὸς λατρείαν κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν (Πράξ. κ'. 7), ὡς ἔχομεν καὶ λεπτομερῆ περιγραφὴν τῶν κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος συναθροίσεών των ἐν τῇ Ἀπολογίᾳ Ἰουστίνου τοῦ Μάρτυρος, ἥτις ἐγράφη εὐθὺς μετὰ τὸν Ἀποστολικὸν αἰῶνα, τῷ 150 μ. Χ. Διὰ ταῦτα δὲ καὶ Κυριακὴ ἡμέρα ὠνομάσθη ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Ἰωάννου ἡ πρώτη τῆς ἑβδομάδος (Ἀποκ. α'. 10) καὶ ἔκτοτε μέχρι σήμερον οὕτως ὀνομάζεται εἰς τὴν Ἑλληνικήν.

Προβλέπεται δὲ καὶ ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ ἡ σχέσις τῆς πρώτης τῆς ἑβδομάδος μὲ τὴν Χριστιαν. οἰκονομίαν, διότι ἐν ᾧ αἱ ἐπίσημοι ἑορταὶ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ σχετίζονται μὲ τὸ Σαββάτον, ἡ προσφορὰ τοῦ πρώτου δράγματος τῶν καρπῶν, ὅπερ προεικόνιζε τὸν Χριστόν, ὅστις εἶναι ἡ ἀπαρχή, ὤφειλε νὰ γίνηται τὴν ἐπιοῦσαν τοῦ Σαββάτου, δηλ. τὴν Κυριακήν, καθὼς ἀληθῶς τὴν ἐπιοῦσαν τοῦ Σαββάτου ὁ Κύριος ἀνέστη ἐκ νεκρῶν· τὰ δὲ πρωτογεννήματα τὰ ἐκ τοῦ θερισμοῦ τῶν καρπῶν, ἅπερ προεικονίζουσιν ὡς γνωστὸν τὴν Ἐκκλησίαν (Ἰακ. α' 18), ἦτο διατεταγμένον νὰ προσφέρωνται μετὰ ἑπτὰ ὁλοκλήρους ἑβδομάδας, ἤτοι τὴν ἐπιοῦσαν τοῦ Σαββάτου, ἥτις ἐκαλεῖτο διὰ τοῦτο ἡ ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς, καὶ καθ᾽ ἣν ἀληθῶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατῆλθε, καὶ ἡ ἀπαρχὴ τῶν πρωτογεννημάτων προσεφέρθη εἰς τὸν Κύριον διὰ τῆς ἱδρύσεως τῆς Ἐκκλησίας. Ἐρευνήσατε ὅλην τὴν σχετικὴν περικοπήν: Λευϊτ. κγ'. 9-11, 15 16.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ πρώτη Ἐκκλησία ἦτο μικτὴ ἐξ ἐπεστραμμένων Ἰουδαίων καὶ ἐξ ἐπεστραμμένων ἐθνικῶν, καὶ ὅτι οἱ ἐξ Ἰουδαίων ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ζηλωταὶ τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου. Πρὸς τοὺς τοιούτους οἱ Ἀπόστολοι προσηνέχθησαν μετὰ μεγάλης λεπτότητος, παραχωροῦντες εἰς αὐτοὺς τὰς πατροπαραδότους συνηθείας (Πράξ. ιε'. 21), καὶ συνίστων εἰς τοὺς Χριστιανοὺς νὰ μὴ ἦναι αὐστηροὶ εἰς τὰς περὶ αὐτῶν κρίσεις των (Ῥωμ. ιδ'. 5, 6). Ὅταν ὅμως οἱ ἐξ

Ἰουδαίων ἐζήτουν νὰ ἐπιβάλλωσιν εἰς τοὺς ἐξ ἐθνῶν τὸν Μωσαϊκὸν ζυγόν, οἱ Ἀπόστολοι οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν δὲν τὸ ἠνείχθησαν: (Πράξ. ιε' 24-28, Γαλ. β' 3-5, Κολ. β' 16 κτλ.) Τοὐναντίον, ἐπανειλημμένως διακηρύττουσιν ὅτι ἡ Παλαιὰ Διαθήκη κατηργήθη (Κορ. Β' γ' 13, 14. Ἑβρ. η' 13 κτλ.), καὶ μετ' αὐτῆς κατ' ἀνάγκην καὶ τὸ Ἰουδαϊκὸν Σάββατον, ὅπερ ἔπρεπε νὰ ἀναμιμνήσκῃ εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας τὴν ἐξ Αἰγύπτου ἀπελευθέρωσιν αὐτῶν (Δευτ. ε' 15), ἐν ᾧ ἡμεῖς ὡς Χριστιανοὶ τὴν ἐκ τῆς ἁμαρτίας ἀπελευθέρωσίν μας καταλλήλως θὰ ἐνθυμώμεθα κατὰ τὴν Κυριακὴν ἡμέραν, τὴν πρώτην τῆς ἑβδομάδος, καθ' ἣν ὁ Χριστὸς ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν συνεπλήρωσε τὸ ἔργον τῆς ἀπολυτρώσεως ἡμῶν (Ῥωμ. δ' 25).

Τελειώνω τὰ περὶ Σαββάτου μὲ μίαν παρατήρησιν, τὴν ὁποίαν παρ' ἄλλου ἐργάτου τοῦ Εὐαγγελίου ἤκουσα. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιόν του βεβαίως πρὸς χρῆσιν τῶν Χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν. Ὁσάκις λοιπὸν ἀναφέρει τὰς κατὰ τὸν νόμον ἑορτάς, τὰς ὀνομάζει ἑορτὰς τῶν Ἰουδαίων «(ἐπλησίαζε τὸ πάσχα ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων» ϛ' 4) «ἐπλησίαζε δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων ἡ σκηνοπηγία» ζ' 2) ἐκ τοῦ ὁποίου γίνεται δῆλον ὅτι αἱ ἑορταὶ αὗται ἦσαν τῶν Ἰουδαίων καὶ οὐχὶ τῶν Χριστιανῶν. Ὁμοίως λοιπὸν εὑρίσκομεν ὅτι γινομένου λόγου περὶ τῆς Παρασκευῆς, τὴν αὐτὴν φράσιν ὁ θεόπνευστος Ἀπόστολος μεταχειρίζεται: «διὰ τὴν Παρασκευὴν τῶν Ἰουδαίων» (ιθ' 42) καὶ εἶναι φανερὸν ὅτι ἀφ' οὗ ἦτο τῶν Ἰουδαίων, δὲν ἦτο τῶν Χριστιανῶν, καὶ ἂν ὄχι ἡ Παρασκευή, ἄρα οὔτε τὸ Σάββατον.

Λοιπόν, ἀγαπητοί, ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς ἠλευθέρωσεν ἡμᾶς, μένετε σταθεροί, καὶ μὴ ὑποβληθῆτε πάλιν εἰς ζυγὸν δουλείας.

(Διάλεξις γενομένη ἐν Σμύρνῃ κατὰ Ν)βριον 1909). ***Ξ. Π. Μόσχου.***

ΝΕΚΡΩΣΙΣ

Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν,
τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. (Κολόσ. γ'. 5).

Ὅταν ὁ φυσικὸς ἄνθρωπος ἀναγεννηθείς, γίνῃ πνευματικός, ὑφίσταται μεταβολήν, τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐχαρακτήρισεν ὡς μετάβασιν ἀπὸ τοῦ θανάτου εἰς τὴς ζωήν· ἐφ' ὅσον ὅμως μένῃ ἐν τῷ σκηνώματι τῆς σαρκός, τῆς ἐπιγείου ζωῆς, δὲν δύναται νὰ ἀποσπασθῇ τελείως ἀπὸ τὸ παλαιὸν ἐκεῖνο περιβάλλον τοῦ θανάτου, τὸ φυσικόν, τὸ ὁποῖον ζητεῖ ἐπιμόνως νὰ διατηρήσῃ σημεῖά τινα ἐπαφῆς—προσαρμογῆς—, πρὸς τὸν νέον ἄνθρωπον. Μυριοτρόπως αἱ ἀναμνήσεις, αἱ συνήθειαι, σχέσεις καὶ παραδόσεις τῆς προτέρας ζωῆς ἐπιπλέκουν τὴν νέαν, ἡ δὲ ψυχὴ ταλαντευομένη καὶ παραπαίουσα εὑρίσκεται προσαρμοσμένη πρὸς δύο περιβάλλοντα, ἕκαστον τῶν ὁποίων προβάλλει ἀξιώσεις ἀσυμβιβάστους πρὸς ἀλλήλας· εἶναι δυαδικὴ ψυχή, ζῶσα εἰς κόσμον δυαδικόν, τοῦ ὁποίου οἱ κάτοικοι εἶναι θανάσιμοι πρὸς ἀλλήλους ἐχθροί, εἰς διαρκῆ ἐμφύλιον πόλεμον πρὸς ἀλλήλους διατελοῦντες.

Ἡ θέσις αὐτῆς εἶναι ἀμήχανος. Φανερὸν εἶναι ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ ζῇ ταυτοχρόνως τὴν σαρκικὴν καὶ τὴν πνευματικὴν ζωήν, νὰ δουλεύῃ δύο κυρίους, Θεὸν καὶ Μαμωνᾶ. Τοῦτο διετύπωσε κατηγορηματικῶς αὐτὸς ὁ Κύριος. Εἶναι θέσις δεινή· ἡ ἀναγεγεννημένη ψυχὴ εὑρίσκεται συνδεδεμένη πρὸς δύο περιβάλλοντα—ἀφ' ἑνὸς πρὸς τὸ τῆς ἁγνότητος, ἀφ' ἑτέρου πρὸς τὸ τῆς ἁμαρτίας. Συνδέεται ταυτοχρόνως πρὸς τὸ φῶς καὶ τὸ σκότος, πρὸς τὴν πρόσκαιρον ζωὴν καὶ πρὸς τὴν Αἰωνιότητα, πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν Διάβολον.

Διὰ ποίου μέσου ἡ συγκεχυμένη ἐκ τῶν ἀντιρρόπων τούτων ἐπιδράσεων ψυχὴ θὰ δυνηθῇ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸ παρελθόν, τὸ ὁποῖον ἐπιμόνως διατηρεῖ ἐπαφὴν μετ' αὐτῆς;

Μιὰ λύσις ὁριστικὴ τοῦ προβλήματος θὰ ἦτο ὁ θάνατος, ὅστις ἐπερχόμενος εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο θὰ ἀπελευθέρωνε τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὰ ἐπιβαρύνοντα τὴν πνευματικήν της ἀνάπτυξιν κοσμικὰ δεσμά. Ἀλλὰ τὴν λύσιν ταύτην δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ζητήσῃ ὁ ἄνθρωπος. Ἡ ἐν τῷ κόσμῳ διατήρησις τῆς ψυχῆς ἐν τῷ σαρκικῷ σηκηνωμάτι ἐπὶ ὡρισμένον χρόνον, εἶναι ὅρος τῆς ὑπάρξεως τὸν ὁποῖον ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἠθικὴν ὑποχρέωσιν νὰ σεβασθῇ. Ἀποκλειομένου λοιπὸν τοῦ φυσικοῦ θανάτου, ἴδωμεν ποῖον μέσον ἀπόκειται, διὰ τοῦ ὁποίου νὰ κατωρθώσῃ ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀποσπάσῃ τὴν νέαν του πνευματικὴν ζωὴν ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς παλαιᾶς ζωῆς. Ἤδη μετέβη ἀπὸ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν· ἀλλὰ διὰ νὰ ἦναι πλήρως κάτοχος τῆς νέας ζωῆς, πρέπει νὰ ἀποθάνῃ πρὸς τὴν παλαιάν, ἤτοι νὰ ἀποσπασθῇ αὐτῆς, νὰ διακόψῃ, μίαν πρὸς μίαν, πάντα τὰ μετ' αὐτῆς σημεῖα ἐπαφῆς. Ἤδη προσανατολίσθη πρὸς νέον περιβάλλον, ἦλθεν εἰς προσαρμογὴν μὲ νέα στοιχεῖα· ἀνάγκη λοιπὸν νὰ διασπάσῃ τὰς παλαιὰς προσαρμογάς. Τοῦτο, εἰς τὴν γλῶσαν τῆς θεολογίας ἐκφράζεται, ὅταν λέγωμεν ὅτι τὴν Ἀναγέννησιν πρέπει νὰ ἀκολουθήσῃ ἡ **νέκρωσις**, —ἡ ἀλλεπάλληλος ἐξάλειψις τῶν διαφόρων προσαρμογῶν αἱ ὁποῖαι κρατοῦν τὴν ψυχὴν δέσμιον πρὸς τὴν ὕλην· τοῦτο ἐπρέσβευσαν καὶ ἐδίδαξαν οἱ ἱδρυταὶ τοῦ Χριστιανικοῦ συστήματος: «Νεκρώσατε λοιπὸν τὰ μέλη σας τὰ ἐπὶ τῆς γῆς», λέγει ὁ Παῦλος· «λογίσατε ἑαυτοὺς νεκροὺς ὡς πρὸς τὴν ἁμαρτίαν». «Διότι ἀπεθάνατε καὶ ἡ ζωή σας εἶναι κεκρυμμένη ἐν τῷ Χριστῷ».

Τὴν ἰδέαν ταύτην ἀναπτύσσουν οἱ ἱεροὶ συγγραφεῖς ἐν τῇ Νέα Διαθήκῃ ὑποδεικνύοντες διαφόρους τρόπους κατὰ τοὺς ὁποίους ὁ πνευματικῶς ἀναγεννηθεὶς δύναται νὰ ἀποσπασθῇ ἀπὸ τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα τοῦ παλαιοῦ περιβάλλοντος, τὰ ὁποῖα ἐμποδίζουν τὴν πνευματικήν των ἀνάπτυξιν. Ἀνάγονται δὲ αὐτοι εἰς τρεῖς κατηγορίας, τὰς ὁποίας δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν ***Ἀποκοπήν, Νέκρωσιν καὶ Περιορισμόν.***

Α'. Ἀποκοπή.

Ἡ πρώτη τούτων εἶναι ριζική, ἑνιαία, ἀπότομος μέθοδος. Οἱ ἔχοντες καὶ τὴν ἐλαχίστην πεῖραν τῆς ζωῆς ἠξεύρουν ὅτι ὑπάρχουν πλεῖστα ἐλαττώματα, ἁμαρτίαι, κακαὶ συνήθειαι, αἵτινες διὰ μιᾶς ἀποφασιστικῆς ἐνεργείας δύνανται νὰ νικηθῶσι. Εἰς τὴν κατηγορίαν τούτων ἀνήκουν αἱ πηγάζουσαι ἐκ τῶν παθῶν καὶ ὀρέξεων ἁμαρτίαι. Τὸ πάθος τῆς μέθης, λόγου χάριν,—ἡ ἐπίδοσις τοῦ μεθύ-

σου πρὸς τὰ οἰνοπνευματώδη ποτὰ — σπανιώτατα ἐξαλείφεται κατὰ μικρὸν καὶ βαθμιαίως, ἀλλὰ καὶ τότε ἀκόμη ὅταν παρατείνηται ὁ χρόνος τῆς ἀπολαύσεως, παρατείνεται καὶ τὸ μαρτύριον τῆς στερήσεως, καὶ ὁ διαρκὴς κίνδυνος τῆς ὑποτροπῆς. Ἡ ἀπότομος, ριζικὴ καὶ τελεία ἀποχή, ἡ βιαία ἀποκοπή, εἶναι ἡ μόνη ἀποτελεσματικὴ καὶ φιλάνθρωπος διὰ πάντα τὰ πάθη τῆς σαρκὸς θεραπεία, ἀλλ' εἶναι ταυτοχρόνως καὶ ἡ μόνη σύμφωνος πρὸς τὴν βιολογικὴν ἀρχὴν τῆς **ἀποκοπῆς**. Ὅθεν καὶ οἱ λόγοι τοῦ Χριστοῦ, οἱ κατὰ πρώτην ὄψιν ἄκρως αὐστηροί, δικαιολογοῦνται ὅταν λέγῃ: «Ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σου σὲ σκανδαλίζῃ ἔκβαλε αὐτόν, —ἐὰν ἡ δεξιὰ χεὶρ σὲ σκανδαλίζῃ ἀπόκοψον αὐτήν,—διότι σὲ συμφέρει νὰ ἀπωλεσθῇ ἓν τῶν μελῶν σου καὶ νὰ μὴ βληθῇ ὅλον τὸ σῶμά σου εἰς τὴν γέεναν».

Δὲν ἐτονίσθη ὅσον ἔπρεπε καὶ ἀξίζει, πόσον εἶναι φιλάνθρωπος καὶ εὐεργετικὴ ἡ «ἀπότομος» λεγομένη ἀναγέννησις, ἀλλὰ καὶ πόσον σύμφωνος πρὸς τοὺς βιολογικοὺς νόμους τῆς μεταβολῆς ἀπὸ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν. Τὸ μεταίχμιον, τὸ χωρίζον τὰς δύο ταύτας καταστάσεις εἶναι στιγμὴ χρόνου, ὅσον καὶ ἂν δύναται νὰ διαφύγῃ τὴν ἐνσυνείδητον ἀντίληψιν τοῦ ἀτόμου. Καὶ πᾶς ἀναμορφωτής, ὅστις ἤθελε ζητήσει νὰ εὕρῃ τὸν ἄριστον τρόπον τῆς σωτηρίας τῆς ἁμαρτωλῆς ἀνθρωπότητος θὰ κατέληγε ἀναγκαστικῶς εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ ἑνιαία, ἀπότομος καὶ ριζικὴ μέθοδος εἶναι ἡ μόνη ἀποτελεσματική.

Φαντασθῆτε τί θὰ συνέβαινε, ἂν ὁ μέθυσος ἀπεφάσιζε νὰ διορθωθῇ βαθμηδὸν—νὰ ἐλαττώσῃ τὴν ποσότητα τοῦ οἰνοπνεύματος, ἀπέχων μίαν ἡμέραν τὴν ἑβδομάδα,—ἢ μεθύων κατ' ἀρχὰς μὲν μόνον κάθε ἑσπέραν, κατόπιν δὲ ἡμέραν παρ' ἡμέραν, ἔπειτα μόνον κατὰ Σαββατόβραδον, τέλος ἅπαξ μόνον τοῦ ἔτους—τὰ Χριστούγεννα! Ἢ πῶς θὰ ἐδιορθώνετο ὁ διαρρήκτης ἐὰν ἠλάττωνε τὸν ἀριθμὸν τῶν διαρρήξεων, ἢ ὁ ὀργίλος ἐὰν ἠλλάττωνε βαθμηδὸν τὸ ξυλοκόπημα τῆς συζύγου του! Ἡ τοιαύτη μέθοδος αὕτη καταλήγει εἰς τὸ ἄτοπον. Ἡ δὲ μόνη ἐμπράκτως ἐφαρμόσιμος, ἠθικὴ καὶ φιλάνθρωπος πορεία εἶναι τῆς ἀποτόμου παύσεως—τῆς ***Ἀποκοπῆς***. Καὶ ὅμως, παραδόξως, ἀκούονται πολλάκις ἐνστάσεις ὡς πρὸς τὴν «ἀπότομον ἀναγέννησιν». Αὕτη θεωρεῖται ἀσταθής, ἀβεβαία, ἐνῷ πράγματι ἡ ἀπότομως αὕτη ἀπόφασις, ἡ τελεία μεταστροφή, ἡ ἀδιάλλακτος διακοπὴ παντὸς δεσμοῦ πρὸς τὸ παρελθόν, ἡ ἔντρομος φυγὴ ἀπὸ τὴν ἐμπεριπλέκουσαν ἁμαρτίαν εἶναι ἡ ἀπεγνωσμένη φυγὴ τοῦ δραπέτου ἐκ τῆς φυλακῆς,—τρέχει τυφλῶς ἂν θέλετε καὶ ἐμμανῶς—ἀλλὰ τρέχει ὑπὸ τὸν φόβον τοῦ θανάτου πρὸς τὴν ἐλευθερίαν.

Εἰς τὸν βίον τῆς ἁμαρτίας χαρακτηριστικῶς παρατηρεῖται, ὅτι οἱ ἄνθρωποι συνδέονται πρὸς τὸ ἁμαρτωλὸν περιβάλλον κυρίως διὰ μιᾶς καὶ μόνης ἐπαφῆς εἴτε σημείου προσαρμογῆς. Ἐλάχιστοι εἶναι οἱ παραβάται ὁλοκλήρου τοῦ Νόμου. Ἀλλ' αὐτὸς οὗτος ὁ περιορισμὸς τῶν μετὰ τῆς ἁμαρτίας σχέσεών μας, μᾶς τυφλώνει ὡς πρὸς τὴν πραγματικήν μας κατάστασιν. Φανταζόμεθα ὅτι ἐπιτρέπεται εἰς κάθε ἄνθρωπον νὰ καλλιεργῇ μίαν μικρὰν ἀδυναμίαν—τὴν «εὐκόλως ἐμπεριπλέκουσαν ἁμαρτίαν»· αὕτη φαίνεται εἰς ἡμᾶς μία ἀνάγκη τῆς φύσεως. Ἀλλ' ἀφοῦ συνδεόμεθα πρὸς τὸ ταπεινότερον περιβάλλον διὰ τῆς μιᾶς ταύτης προσαρμογῆς κυρίως, φανερὸν ὅτι ἐὰν μὴ διασπασθῇ τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς ἐπα-

φῆς ἡμῶν, θὰ εὑρισκώμεθα ἐν προσαρμογῇ πρὸς ὅλον τὸ περιβάλλον τοῦτο. Ἐφ᾽ ὅσον μεταξὺ τῆς νέας καὶ τῆς παλαιᾶς ζωῆς ὑπάρχει μόνον μία στενὴ καὶ μικρά, ἔστω καὶ ὑπόγειος δίοδος,—αὕτη ἐπαρκεῖ ὅπως παραμείνῃ ἐν ἡμῶν ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος· δὲν δὲν εἴμεθα εἰσέτι νεκροὶ πρὸς τὴν ἁμαρτίαν, δὲν ζῶμεν ἀκόμη «πρὸς τὸν Θεόν». Ἐν τούτοις καταφαίνεται πόσον εἶναι λογικὴ ἡ δήλωσις τοῦ Ἀποστόλου Ἰακώβου: «ὅστις τὸν νόμον τηρήσῃ, πταίσῃ δὲ εἰς ἕν, εἶναι ἔνοχος πάντων,» ἀπαραλλάκτως ὅπως καὶ ἐν τῷ φυσικῷ κόσμῳ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ πάσχωσιν ὅλα τὰ ὄργανα τοῦ σώματος ὅπως ἐπέλθῃ ὁ θάνατος· ἀρκεῖ νὰ πάσχῃ καιρίως ἓν τῶν ὀργάνων τούτων.

Οὕτω λοιπόν, τόσον ἐν τῷ βιολογικῷ κόσμῳ, ὅσον καὶ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ πείρᾳ, εὑρίσκομεν τὴν δικαιολογίαν ἅμα καὶ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ δόγματος τῆς ***Ἀποκοπῆς***, τῆς τοπικῆς ***θανατώσεως*** τοῦ κωλύοντος τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς τελείας πνευματικῆς ζωῆς, τὸ ὁποῖον συμβολικῶς διετύπωσεν ὁ Κύριος ἡμῶν διὰ τῆς ἀποκοπῆς τῆς δεξιᾶς χειρὸς καὶ τῆς ἐξορύξεως τοῦ δεξιοῦ ὀφθαλμοῦ.

Β΄. Νέκρωσις

Τὴν ἔκφρασιν ταύτην παραλαμβάνομεν ἀπὸ τὴν παραίνεσιν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου—«Νεκρώσατε λοιπὸν τὰ μέλη σας, τὰ ἐπὶ τῆς γῆς».—(ὅρα καὶ Ρωμ. η΄. 5—13. Κολοσ. γ΄. 1—10).

Ἡ λέξις νέκρωσις ἐμφαίνει βαθμιαίαν καταστροφήν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἀπότομον ἀποφασιστικὴν μεταστροφὴν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας πρὸς τὸν Χριστὸν ἥτις εἶναι ἑνιαία, ἀπότομος—ἀλλὰ τὴν μεταβολὴν τοῦ χαρακτῆρος, τὴν διάπλασιν τῆς νέας φύσεως, ἥτις εἶναι ζήτημα χρόνου. Διαφέρουν δὲ τῆς πρώτης κατηγορίας τὰ ἁμαρτήματα τῆς δευτέρας κατὰ τοῦτο, ὅτι οἱ πειρασμοὶ ἐν τῇ πρώτῃ προέρχονται οὐσιαστικῶς ἔξωθεν, ἐν τοῦ περιβάλλοντος—ἐνῷ οἱ τῆς δευτέρας εἶναι ἀντικειμενικοί, ἐκπηγάζουν ἔσωθεν, ἐξ αὐτοῦ τοῦ χαρακτῆρος.

Ὁ πειρασμὸς τῆς μέθης ἔχει συγκεκριμμένην καὶ ἁπτὴν ἐξωτερικὴν προέλευσιν· ὁ τῆς ὀργῆς ἔχει τὴν πηγήν του εἰς αὐτὸν τὸν παράφορον χαρακτῆρα τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ μέθυσος εἶναι ἀσφαλὴς ὅταν ἀποφεύγῃ ὡρισμένας τινὰς ἐρεθιστικὰς δι᾽ αὐτὸν οὐσίας. Ὁ φύσει ὀργίλος τοὐναντίον δὲν ἐξαρτᾶται τόσον ἐκ τοῦ περιβάλλοντος, ὅσον ἐκ τῆς φυσικῆς αὐτοῦ διαθέσεως, ἥτις καὶ ἀκόμη ἀπρόκλητος δύναται νὰ ἐκσπάσῃ ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου. Ὁ πρῶτος ἔχει νὰ ἀμυνθῇ κατὰ τοῦ περιβάλλοντος, ὁ δεύτερος κατὰ τῆς ἰδίας του φύσεως, ἡ δὲ ἄμυνα, ὁ ἀγὼν οὗτος εἶναι ἐπίπονος καὶ μακρός· συνεπάγεται διαπαιδαγώγησιν παρατεταμένην καὶ ταπεινωτικήν. Δὲν πρόκειται πλέον περὶ χειρουργικῆς ἐπεμβάσεως—ὡς ἐπὶ τῆς μέθης—ἀλλὰ περὶ χρονίας θεραπείας ἰατρικῆς. Πρόκειται νὰ ἀπαλλαγῇ ὁ ὀργανισμός του ἀπὸ εἰδικήν τινα δηλητηριώδη οὐσίαν, ἥτις ἐκσπᾷ διὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματός του, προκαλοῦσα διαρκῆ ἐρεθισμόν· ἀλλ᾽ ἡ ἐξουδετέρωσις τοῦ δηλητηρίου, ἡ καταπράϋνσις τοῦ ἐρεθισμοῦ θὰ κατορθωθῇ μόνον ὅταν ἀλλάξῃ ἡ χημικὴ σύστασις τοῦ αἵματος—ὅταν καθαρισθῇ ἡ ψυχὴ καὶ γλυκανθῇ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου,—τότε καὶ μόνον ἡ ψυχὴ ἀποκτᾷ τὴν ἀνοσίαν, ἐν αὐτῇ δὲ ἡ ὀργή, ὁ θυμός, ἡ κακία, ἡ καταλαλιὰ καὶ τὰ ἄλλα παρόμοια δηλητή-

ρια δὲν δύνανται νὰ ἀναπτυχθῶσι. Ἀναντηρρήτως καὶ εἰς τὴν δευτέραν ταύτην κατηγορίαν τὸ περιβάλλον ἐπιδρᾷ ἰσχυρῶς, ἡ δὲ θεραπεία περιλαμβάνει καὶ τὴν ἀποφυγὴν ἐξωτερικῶν αἰτίων ἐρεθισμοῦ, ὡς καὶ ἐν τῇ πρώτῃ κατηγορίᾳ, ἐν τῷ ἀτόμῳ ὑπάρχει ἡ ἔφεσις πρὸς τὴν μέθην καὶ δέον ἐκεῖ νὰ καταπολεμηθῇ καταλλήλως.

Ἀλλ' ὁ συμβολισμὸς τῆς ***ἀποκοπῆς*** καὶ τῆς ***νεκρώσεως*** ἐλήφθη ἐξ ἄλλου κύκλου φυσικῶν ἀναλογιῶν. Τὴν μὲν ***Ἀποκοπὴν*** μεταχειρίζεται ὁ δενδροκόμος, ὅταν ἄχρηστος τις ἢ μεμολυσμένος κλάδος ἀπορροφᾷ τὸν χυμὸν τοῦ δένδρου. Τὸν ἀποκόπτει ὅπως ἀφεθῇ ἐλεύθερον τὸ ρεῦμα νὰ προσκομίσῃ τροφὴν καὶ δύναμιν εἰς τὰ ἄλλα μέρη τοῦ δένδρου. Ἡ ***νέκρωσις*** δὲ ἑνὸς ἀχρήστου μέλους ἐπέρχεται διὰ τῆς ἀχρηστοποιήσεως τοῦ μέλους ἐκείνου, τὸ ὁποῖον κατὰ ἀπαράβιαστον βιολογικὸν νόμον γίνεται ἀτροφικόν, καὶ τέλος ἐξαφανίζεται. Τὸ ἄχρηστον μέλος ἀποκλείεται τῆς κοινῆς ζωῆς, καὶ οὕτω καταλήγει ἀφ' ἑαυτοῦ εἰς νέκρωσιν. Κατὰ παρόμοιον τρόπον ὁ ἄνθρωπος, ὅταν ἐπιμόνως καὶ ἀόκνως καὶ ἐπὶ μακρὸν ἀπομακρύνῃ καὶ ἀποκλείσῃ ἐκ τῆς ζωῆς του τὰς παλαιᾶς, προσφιλεῖς ἔστω, συνηθείας καὶ ἀδυναμίας αἵτινες κωλύουν τὴν προαγωγὴν τῆς πνευματικῆς του ζωῆς, ἐπιφέρει τὴν βαθμιαίαν νέκρωσιν τούτων, κατὰ λογικὴν καὶ φυσιολογικὴν συνέπειαν.

Γ'. Περιορισμός.

Ἐνῷ πλεῖσται τῶν σχέσεων καὶ προσαρμογῶν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς συνδέονται στενῶς πρὸς τὸ περιβάλλον, ὑπαγόμεναι εἰς τὰς δύο ὡς ἄνω μεθόδους θεραπείας, ὑπάρχει τρίτη κατηγορία τῶν μὴ ὑπαγομένων, οὔτε εἰς τὴν διὰ τῆς ἀποκοπῆς, οὔτε τὴν διὰ τῆς νεκρώσεως μέθοδον. Τοιαῦται εἶναι πολλαὶ καθ' ἑαυτὰς ἀθῶαι μὴ ἐπιζήμιοι εἰς τὴν πνευματικὴν ζωὴν ἐν μετρίᾳ ἀπολαύσει, ἀλλὰ τότε μόνον, ὅταν γίνῃ τούτων κατάχρησις. Μέχρι τινὸς βαθμοῦ εἶναι νόμιμοι καὶ ἀναγκαῖαι· πέραν τοῦ σημείου τούτου δυνατὸν νὰ ἦναι ὄχι μόνον περιτταὶ ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβεῖς. Πρὸς ταύτας οὔτε ἡ μέθοδος τῆς ἀποτόμου ἀποκοπῆς, οὔτε ἡ τῆς βαθμιαίας νεκρώσεως ἰσχύει· ὁ Περιορισμὸς ἀποτελεῖ τὴν θεραπείαν τούτων. Ἡ ἐξάσκησις τοῦ περιορισμοῦ ἀπαιτεῖ ἄκραν λεπτότητα ἀντιλήψεως καὶ ἐκτελέσεως· εἶναι τέχνη τὴν ὁποίαν ἕκαστος πρέπει νὰ μάθῃ καὶ νὰ ἐξασκήσῃ δι' ἑαυτόν. Οὐδεὶς δύναται νὰ τὴν διδάξῃ ἢ νὰ τὴν ἐφαρμόσῃ διὰ τὸν ἄλλον. Ἓν κοινώτατον παράδειγμα ἔχομεν—τὸ χρῆμα. Ἡ ἐπιδίωξις τῶν χρημάτων λ. χάριν, εἶναι μέχρι σημείου τινός ἀναγκαία· πέραν τούτου δυνατὸν νὰ καταντήσῃ σοβαρωτάτη ἁμαρτία. «Δὲν δύνασθε νὰ δουλεύσητε Θεὸν καὶ Μαμωνᾶ» εἶπεν ὁ Κύριος. Ἀπό τινος σημείου αἱ δύο αὗται ὑπηρεσίαι εἶναι ἀσυμβίβαστοι, εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὁ θέλων νὰ ζῇ κατὰ Θεὸν ὀφείλει νὰ διακόψῃ τὴν πρὸς τὸν Μαμωνᾶ προσαρμογήν του. Ποῖον ὅμως τὸ σημεῖον τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νὰ κρίνῃ καὶ νὰ ἀποφασίσῃ ἕκαστος δι' ἑαυτόν. Εἰς τοῦτο δὲ ἀκριβῶς ἔγκειται ταυτοχρόνως καὶ ἡ δυσκολία καὶ τὸ μεγαλεῖον τοῦ Περιορισμοῦ.

Ὑπάρχει ὅμως καὶ ἄλλη κατηγορία συναφειῶν, πολὺ λεπτοτέρων, πολὺ δυσκώλοτερα ἐξακριβουμένων. Ἀναρίθμητα τοιαῦτα σημεῖα συναφείας πρὸς τὸ καθημερινὸν περιβάλλον ὑπάρχουν. Αἱ πρὸς ἄλλους ὑποχρεώσεις μας, κυρίως αἱ

οἰκονομικαί, ἀλλὰ καὶ αἱ ἠθικαί, δυνατὸν νὰ ἀπαιτήσωσι τὴν παραίτησίν μας ἀπὸ τὰς νομίμους ταύτας ἀπολαύσεις. Ἄλλοτε πάλιν αἱ ὑποχρεώσεις αὗται δὲν εἶναι πρὸς ἄλλους, ἀλλὰ πρὸς τὸν Θεὸν ἢ πρὸς ἡμᾶς αὐτούς· ἐκπηγάζουν ἐκ τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν τῆς ψυχῆς. Ἡ πνευματικὴ ζωὴ συνίσταται εἰς τὴν ἐντέλειαν τῶν προσαρμογῶν της, τῶν σημείων τῆς ἐπαφῆς αὐτῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ. Παρουσιάζεται ἴσως ἡ ἀνάγκη νὰ ἀποκλείσωμεν τὰς ἄλλας σχέσεις ἡμῶν, ὅπως ἔλθωμεν ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῆς σχέσεως ταύτης—μὲ ἄλλας λέξεις, νὰ περιορίσωμεν τὰς ἐπιδράσεις τῆς φυσικῆς ζωῆς, ὅπως ἀπολαύσωμεν πληρέστερον τῆς πνευματικῆς ζωῆς.

Ἐδῶ ἔγκειται ἡ ἀληθὴς φιλοσοφία τῆς αὐταπαρνήσεως. Οὐδεὶς καλεῖται εἰς τὴν ζωὴν τῆς αὐταπαρνήσεως χάριν αὐτῆς τῆς αὐταπαρνήσεως, ἀλλὰ χάριν ἀνωτέρας ἀπολαύσεως, ἥτις ἔρχεται ὡς ἀποζημίωσις τῆς θυσίας εἰς τὴν ὁποίαν καλεῖται. Ἡ ἀλήθεια αὕτη διαφεύγει συχνότατα τοὺς ἀνθρώπους ἐν τῇ καθημερινῇ ἀσκήσει τῆς ἐμπράκτου θρησκείας. Θεωροῦμεν ἑαυτοὺς ἀδικημένους, τρόπον τινά, ὅταν αἱ περιστάσεις εἴτε καὶ αὐτὴ ἡ συνείδησις μᾶς ἐπιβάλλῃ νὰ ἄρωμεν τὸν καθημερινὸν σταυρόν. Ἀλλ' ἡ ζωὴ τῆς αὐταπαρνήσεως εἶναι ἡ εὐρυτέρα, ἡ πλουσιωτέρα—εἶναι πλουσιωτέρα ἀναλόγως τῆς εὐρύτητος αὐτῆς ταύτης τῆς θυσίας τὴν ὁποίαν κάμνομεν, ἀναλόγως τῆς ἀποφασιστικωτέρας καθηλώσεως τοῦ ἐγὼ—τῆς στενῆς καὶ ἐγωϊστικῆς ζωῆς. Θυσιάζομεν μίαν πενιχρὰν ἀπόλαυσιν ἀντὶ μιᾶς προσαρμογῆς ἥτις παρέχει πλουσίαν καὶ ἄφθονον ζωήν. Καὶ ἑκατὸν τοιαύτας θυσίας ἂν ἐκάμαμεν, τί ἐπράξαμεν εἰ μὴ ὅτι ἐγκατελείψαμεν μίαν στενὴν προσαρμογήν, διὰ μίαν εὐρεῖαν, οὐσιώδη προσαρμογὴν τῆς Χριστιανικῆς ζωῆς; Τὸ δίδαγμα τοῦ Περιορισμοῦ εἶναι ***συγκέντρωσις***. Συγκέντρωσις τῆς ἀγάπης καὶ τῆς προσπαθείας εἰς τὰ ὀλίγα καὶ ὑψηλὰ σημεῖα τῆς προσαρμογῆς τῆς ψυχῆς. «Μὴ διασπᾶται τὴν ζωήν σας»—κράζει, «μὲ ποταπὰς καὶ πενιχρὰς καὶ ἀναξίους προσαρμογάς. Συγκεντρώσατε αὐτὴν ἐπὶ τῶν ὀλίγων ἀλλ' ὑψηλῶν, ἀντιτάξατε πάσας τὰς προσπαθείας σας εἰς τὰς μηδαμινότητας τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Οὗτοι εἶναι οἱ ὅροι οἱ ἀναγκαῖοι διὰ τὴν ὑψίστην ζωὴν τῆς εὐτυχίας. Μόνον διὰ τοῦ περιορισμοῦ δύναταί τις νὰ φθάσῃ εἰς τὸ Ἄπειρον.

Οἱ ζητοῦντες νὰ ἀποφύγωσι τὴν αὐτοθυσίαν κερδίζουν τοῦτο μόνον, ὅτι ἀντὶ τοῦ μεγίστου ἀγαθοῦ ἀποκτοῦν τὸ ἐλάχιστον. Ἡ αὐταπάρνησις εἶναι ἡ διαπαιδαγώγησις τῆς ζωῆς, ὁ δὲ σκοπὸς τῆς διαπαιδαγωγήσεως εἶναι ἡ ***ὑποστολὴ τοῦ Ἐγώ***. Ὅταν τις ἀρνῆται ἐπιμόνως νὰ ὑποβάλῃ τὴν ψυχήν του εἰς διαπαιδαγώγησιν, θὰ εὑρεθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν τελικῶν ἀπολογισμῶν κάτοχος τοῦ ***Ἐγὼ*** τούτου καὶ μηδενὸς πλεῖον—ἐστερημένος τῆς ζωῆς τὴν ὁποίαν ἐζήτει διὰ τῆς καταστρατηγήσεως τῆς ἐντολῆς, νὰ κερδίσῃ. «Ὁ ἀγαπῶν τὴν ζωὴν αὐτοῦ θέλει ἀπολέσει αὐτήν, ὁ δὲ μισῶν αὐτὴν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ θέλει εὕρει αὐτὴν ἐν τῇ αἰωνίᾳ ζωῇ».

Τί λοιπὸν μᾶς διατάσσει ὁ Χριστός; νὰ μισῶμεν τὴν ζωήν; Εἶναι ἁμαρτία τὸ νὰ ἀγαπῶμεν τὴν ζωήν; Ἀλλ' ὀφείλομεν νὰ ζῶμεν. Διατὶ νὰ μισῶμεν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μᾶς ἐπιβάλλεται;

Ὁ Χριστὸς δὲν λέγει ἁμαρτίαν τὸ νὰ ἀγαπᾷ τις τὴν ζωήν· λέγει ὅτι εἶναι

ἀπώλεια. Εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν πᾶς ἄνθρωπος διαθέτει ὡρισμένον χρόνον ζωῆς καὶ προσοχῆς. Ὅταν δὲ ἀφιερώνῃ τὴν ὡρισμένην αὐτὴν ποσότητα εἰς πράγματα τῆς ἐπιγείου ζωῆς ἀποκλειστικῶς, κατασπαταλᾶ καὶ χάνει τὴν ζωήν του. Ἰδοὺ διατὶ μᾶς παραγγέλλει ὁ Χριστὸς νὰ μισῶμεν τὴν ζωὴν—νὰ περιορίζωμεν τὴν πρὸς αὐτὴν ἀγάπην μας,—μήπως ὑποκλέψωμεν τὴν ἀγάπην ταύτην ἀπὸ ἀντικείμενα μᾶλλον ἄξια τῆς προσοχῆς καὶ ἀγάπης ἡμῶν.

Κυρίως ὅμως ἡ παραίνεσις αὕτη δὲν ἐννοεῖ πάντα τὰ ἀποτελοῦντα τὴν καθημερινήν μας ζωήν, ἀλλὰ τὰ τῆς ***κοσμικῆς λεγομένης ζωῆς***—τὴν συμμόρφωσιν πρὸς τὸν κόσμον. Ὄχι τὸ νὰ μὴ ἔχῃ τις σχέσιν μὲ ἀνθρώπους κοσμικούς, οὔτε τὸ νὰ ἀποφεύγῃ πᾶσαν κόσμικὴν συγκέντρωσιν. Ἡ σημασία εἶναι λεπτοτέρα—σημαίνει τὸ νὰ μὴ ὑποκύπτῃ τις σιωπηρῶς εἰς τὸ κοσμικὸν φρόνημα, νὰ μὴ ὑποβιβάζῃ τὸ θρησκευτικόν του φρόνημα εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς κοσμικότητος διὰ τῆς σχεδὸν ἀσυνειδήτου χαλαρώσεως τῆς Χριστιανικῆς εὐαισθησίας,—νὰ μὴ ἐπιτρέπῃ εἰς τὸ κοσμικὸν περιβάλλον νὰ παρεμποδίζῃ τὴν λεπτὴν ἐκείνην ἔφεσιν τῆς ψυχῆς πρὸς τελειωτέραν καθιέρωσιν, ἐξ ἐπιθυμίας ὅπως φανῇ φιλελεύθερος εἰς τὰ θρησκευτικὰ ζητήματα, ἢ ἐκ φόβου ἐμπαιγμοῦ.

Ταῦτα διατάσσει ὁ Χριστὸς νὰ μισῶμεν, διότι εἰς ταῦτα ἔγκειται ἡ οὐσία τῆς κοσμικότητος.

Τινὲς ἐμίσησαν τὴν ζωὴν διότι αὕτη τοὺς ἐμίσησε. Τὴν ἐμίσησαν ἀφοῦ τὴν ἀπήλαυσαν κατὰ κόρον καὶ διεψεύσθησαν—τοῦτο εἶναι μισανθρωπία.

Ὁ ἕτερος τρόπος εἶναι ὁ Χριστιανικός. Διὰ λόγους ἀνωτέρας θρησκευτικῆς προαγωγῆς ἀποφασίζει ὁ ἄνθρωπος νὰ περιορίσῃ τὴν πρὸς τὰ ἐγκόσμια ἀγάπην του, ἐκλέγων ὡρισμένον κύκλον τοῦ περιβάλλοντός του, ἐντὸς τοῦ ὁποίου θὰ περιορισθῇ τοῦ λοιποῦ· οὕτως ἐγείρει τεῖχος ἀδιάσπαστον πέριξ αὐτοῦ ὡς πρὸς τὰς ἄλλας προσαγωγάς. Εἰς πολλοὺς θὰ ἐφαίνεται ἴσως ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου τούτου γίνεται πολὺ στενή, πολὺ πτωχή, ἀλλ᾿ ὅταν ἐκλεγῇ καταλλήλως τὸ ἐστενωμένον τοῦτο πεδίον ἡ ζωὴ γίνεται τοὐναντίον πλουσιωτέρα, ἀποδίδουσα ἀφθόνως τὰς ὑψίστας εὐλογίας. Εἶναι δὲ τοιουτοτρόπως ἡ ζωὴ τοῦ ***περιορισμοῦ*** καὶ ἡ εὐκολωτέρα ζωή. Ὁ ζητῶν νὰ δουλεύσῃ δύο κυρίους ταυτοχρόνως ἀποτυγχάνει· δὲν ἔχει τὴν εὐλογίαν οὔτε τοῦ ἑνὸς οὔτε τοῦ ἄλλου. Ἀλλ᾿ ὁ ἀποκλείων σταθερῶς ἐκ τῆς ζωῆς του πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ παρεμποδίσῃ τὴν πνευματικήν του ἀνάπτυξιν, εὑρίσκει εὔκολον τὴν ἐντολὴν τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸ φορτίον του ἐλαφρόν. Δι᾿ αὐτὸν τὸ ἀπηγορευμένον ἔδαφος εἶναι ὡς νὰ μὴ ὑπάρχῃ· ἡ ἀχρηστία τοῦ τμήματος τούτου τῆς ζωῆς του καθιστᾷ ἀσθενεστέραν καὶ ἀμυδροτέραν τὴν πρὸς αὐτὴν προσαρμογήν του. Ὅταν δὲ ἐπέλθῃ ὁ Θάνατος, ἡ κατωτέρα ἀνθρωπίνη φύσις ἔχει ἤδη ἀπονεκρωθῆ εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε ἡ μετὰ τῆς ὑπερτάτης ζωῆς ἐπικοινωνία μόλις διαταράσσεται. Καὶ εἰς τοῦτο πάλιν τὸ ἀποθανεῖν εἶναι κέρδος.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ τοῦ ***Ἐρρίκου Δρῶμμονδ*** :
«Ὁ Φυσικὸς Νόμος ἐν τῷ Πνευματικῷ Κόσμῳ»).

Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΑΝΑΤΟΛΗΣ ΚΑΙ ΔΥΣΕΩΣ

Τὸ 3ον Δελτίον τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς συνέχισιν τοῦ ἔργου τῆς Συνδιασκέψεως τῆς Στοκχόλμης (Γενεύης καὶ Λωζάννης), τῆς διὰ κοινῆς προσπαθείας Χριστιανικῆς ***Ζωῆς καὶ Ἐργασίας*** προσεγγίσεως τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, δημοσιεύει ἐπιστολὴν τοῦ Μητροπολίτου Θυατείρων, ἐνιαυσίου Προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ διευκρινίζει σαφῶς τὰς βάσεις τῆς μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Δύσεως στενωτέρας συναφείας τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

Προοιμιάζεται καλῶν τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγνωστῶν ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ γεγονότος, ὅτι ἱεράρχης τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας προεδρεύει τῆς παγχριστιανικῆς ἐκείνης Ἐπιτροπῆς. Διὰ πρώτην φορὰν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἐκκλησίας εὑρίσκεται ἡ Ἐκκλησία αὕτη ἐν συναφείᾳ τόσον οὐσιωδῶς στενῇ καὶ ἐγκαρδίῳ μετ' ἄλλων κλάδων τῆς Χριστιανωσύνης.

Εἶναι ἀληθές, λέγει, ὅτι κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἐν τῷ παρελθόντι, ἐγένοντο διαβήματα καὶ ἐξεδηλώθησαν προθέσεις ἑνώσεως μετὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας κυρίως ἐκ μέρους τῶν ἐκκλησιῶν ἐκείνων, αἵτινες εἶχον ἀποκηρύξει τὴν ἐξουσίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης. Τοιαῦται ὑπῆρξαν ἡ περιώνυμος ἀλληλογραφία τῶν θεολόγων τῆς Τυβίγγης μετὰ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίου τοῦ Β', ἡ μετὰ τῶν ἀρνουμένων ὅρκον πίστεως εἰς τοὺς βασιλεῖς τῆς Ἀγγλίας Γουλλιέλμον καὶ Μαρίαν κατὰ τὸ 1689 ἐπισκόπων, αἱ διάφοροι Συνδιασκέψεις τὰς ὁποίας προεκάλεσαν οἱ Παλαιοκαθολικοὶ μετὰ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ὅλαι αὗται αἱ διαπραγματεύσεις ἀπέβλεπον εἰς τὴν ***ἕνωσιν*** τῶν Ἐκκλησιῶν, ἥτις διὰ τῶν συνδιασκέψεων Στοκχόλμης, Γενεύης καὶ Λωζάννης ἀπεδείχθη φροῦδος, ὡς ὑπονοοῦσα τὴν ὑποχώρησιν τῶν μὲν καὶ τῶν δὲ ἐπὶ ζητημάτων πεποιθήσεως ἐρριζομένης, μὲ παραβίασιν τῆς συνειδήσεως χάριν φαινομενικῆς συμφωνίας ἐπὶ ἀσυμβιβάστων.

Τὸ δεύτερον εἶδος συναφείας, τὸ καὶ μόνον ἐφικτόν, ἐπραγματοποιήθη διὰ τῆς φιλικῆς προσεγγίσεως τῶν ἀρχηγῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας πρὸς διαφόρους Ἐκκλησίας τῆς Δύσεως, ἐπὶ τῆς κοινῆς βάσεως τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ ἀλληλεγγύης, ἐνισχυθείσης ἄλλως τε τρανῶς ὑπὸ τῶν προσφάτων εἰδικῶν περιστάσεων, ὑπὸ τὰς ὁποίας εὑρέθησαν μεγάλα τμήματα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Εἰς τὰς τραγικὰς ταύτας περιστάσεις ὀφείλεται, ὅλως ἰδιαζόντως, ἡ φιλικὴ προσέγγισις μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, καθόσον αἱ περιστάσεις αὗται ἀπέδειξαν, ὅτι ὑπεράνω καὶ πέραν τῶν διαφορῶν, αἱ ὁποῖαι χωρίζουσι τὰς Ἐκκλησίας ἀπ' ἀλλήλων, ὑπάρχει ἐν τούτοις σύνδεσμος ἑνότητος, συνδέων ταύτας εἰς ἓν σύνολον· ὁ σύνδεσμος οὗτος εἶναι τὸ κοινὸν Χριστιανικὸν Σύμβολον τῆς Πίστεως. Ἡ δι' ἔργων ἐκδηλωθεῖσα ἀγάπη, ἥτις εἶναι ἀπόρροια τῆς πίστεως ταύτης, ἐμαρτυρήθη ἐν ὥραις δειναῖς ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Δύσεως, ὑπομιμνήσκουσα τὸ ὑπόδειγμα τῆς στάσεως τῶν Ἀποστολικῶν Ἐκκλησιῶν ἀπέναντι τῆς δεινῶς δοκιμαζομένης Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων καὶ ἀποδεικνύει πόσον εἶναι ἐσφαλμένη ἡ ἐσχάτως διατυπωθεῖσα ὑπὸ

τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης γνώμη, ὅτι μεταξὺ Χριστιανῶν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀγάπη τότε μόνον, ὅταν ὑπάρχῃ καὶ τελεία συμφωνία πίστεως. Τοιαύτη ὅμως δὲν ἦτο ἡ γνώμη τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἰπόντος «Μείζων πάντων ἡ ἀγάπη». Εἰς τὴν ἑνότητα δυνατὸν νὰ φθάσωμεν πολὺ εὐκολώτερον διὰ τῆς προθυμίας, ἵνα φέρωμεν ἀλλήλων τὰ βάρη, ἥτις εἶναι ἡ ἐν ἐνεργείᾳ ἀγάπη, ἢ διὰ τῶν διαφωνιῶν καὶ συζητήσεων ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον τῆς ἑνότητος—ἅτινα μέχρι τῆς παρούσης στιγμῆς εἰς οὐδὲν ἀποτέλεσμα κατέληξαν».

Συνεχίζων ἐξαίρει ὡς τὸν ἄριστον καὶ μᾶλλον τελεσφόρον τρόπον ἐκδηλώσεως τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης, τὴν συστηματικὴν συνεργασίαν τῶν Ἐκκλησιῶν κατὰ τὸ πρόγραμμα τῆς «*Ζωῆς καὶ Ἐργασίας*», εἰς τὸ ὁποῖον ὁλοψύχως καὶ ἐπισήμως προσεχώρησεν ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία. Ὡσεὶ δὲ προετοιμάζον τὸ ἔδαφος διὰ τῆς ἀπὸ κοινοῦ τοιαύτης ἐργασίας, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀπὸ τοῦ 1920 δι' ἐγκυκλίου αὐτοῦ εἶχε τονίσει τὴν ἀνάγκην συνεννοήσεως μετὰ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν, πρὸς τὸν σκοπὸν σχηματισμοῦ Παγχριστιανικῆς Ἑνώσεως, ἤτοι δεσμοῦ συνεργασίας μεταξὺ αὐτῶν, ἐπὶ ζητημάτων ἀφορώντων σύμπαντα τὸν Χριστιανικὸν κόσμον.

Τοιαῦτα εἶναι ἡ ἐκπαίδευσις τῆς νεολαίας, ἡ βελτίωσις τῶν συνθηκῶν καὶ ὅρων τῆς ἐργασίας τῶν ἐργατικῶν τάξεων, αἱ διεθνεῖς σχέσεις, καὶ πάντα τὰ οἰκονομικά, βιομηχανικὰ καὶ δημοσιονομικὰ προβλήματα, ἅτινα ἀπετέλεσαν τὸ κύριον θέμα τῶν ἐν τῇ Συνδιασκέψει τῆς Στοκχόλμης συζητήσεων, σήμερον δὲ ἐπασχολοῦν τὴν Ἐπιτροπὴν Συνεχίσεως τῆς Συνδιασκέψεως ἐκείνης, καὶ θὰ ἀποτελέσωσι ἀντικειμένον ἐνδιαφέροντος διὰ μελλοντικὴν Συνομοσπονδίαν τῶν Ἐκκλησιῶν.

«Ἐὰν μέχρι τοῦδε καθυστέρησεν ἡ Ἀνατολὴ ἐν τῇ ἐρεύνει καὶ μελέτῃ τῶν προβλημάτων ἅτινα ἐπασχολοῦσι τὸν Χριστιανικὸν κόσμον τῆς Δύσεως, ἐὰν ἐπὶ τοῦ πάροντος ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς δὲν εὑρίσκεται εἰς θέσιν νὰ καταβάλῃ πάσας αὐτῆς τὰς προσπαθείας πρὸς προαγωγὴν τοῦ ἔργου τούτου, ὅπως τὸ πράττουν αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Ἑσπερίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς, ὑπάρχει ὅμως ἐν αὐτῇ ἡ προθυμία ὅπως καὶ αὕτη προσφέρῃ ὅ,τι δύναται, ὁμοῦ δὲ μετὰ τῆς προθυμίας ὑπάρχει καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς ἐκεῖνος τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, ὁ ποθὸς ὅπως εἰσχωρήσῃ εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων ἡ ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἀποτελέσῃ τὸ θεμέλιον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ ἱδρυθῇ τὸ νέον οἰκοδόμημα ἑνὸς μεταμεμορφωμένου κόσμου. Ἐμπρός! σὺν Θεῷ».

Ἡ δράσις τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἄλλων Χριστιανικῶν Ὀργανώσεων εἰς κοινωνιολογικὰ προβλήματα.

α') Δράσις Γερμανικῶν ὀργανώσεων.—Κατὰ τὸ ἔτος 1890 συνεστήθη τὸ Εὐαγγελικὸν Δημοσιονομικὸν Συνέδριον τῆς Γερμανίας, ὑπὸ ὁμάδος διακεκριμμένων ἱεροκηρύκων, καθηγητῶν τῆς θεολογίας, δημοσιονόμων καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν, μεταξὺ ἄλλων γνωστότατοι ὁ Καθ. Χάρνακ· ὁ συντάκτης τοῦ παγκοσμίου κυκλοφορίας «Χριστιανικοῦ Κόσμου, καθ. Ράδε· ὁ παρὰ τῇ Αὐτοκρατορικῇ Αὐλῇ τοῦ Βερολίνου ἱεροκήρυξ Stoecker, εἷς τῶν ἱδρυτῶν τῆς Ἑνώσεως τῶν Χριστια

νῶν Ἐργατῶν, καὶ ὁ Φρειδερῖκος Naumann γνωστὸν μέλος τοῦ Κοινοβουλίου καὶ συγγραφεὺς θρησκευτικῶν ἔργων. Σκοπὸς τῆς Ὀργανώσεως εἶναι ἡ μελέτη τῶν κοινωνιολογικῶν προβλημάτων ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῶν ἠθικῶν καὶ θρησκευτικῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου. Τὸ Συνέδριον τοῦτο συγκροτεῖται κατ᾽ ἔτος κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναλήψεως, αἱ δὲ συνεδρίαι αὐτοῦ προκαλοῦν εὐρύτατον ἐνδιαφέρον μεταξὺ τοῦ κοινοῦ. Ἡ βασικὴ αὐτοῦ προϋπόθεσις καὶ ἀρχὴ τὴν ὁποίαν συμμερίζονται γενικῶς τὰ μέλη, ἀντιπροσωπεύοντα διαφόρους τύπους θρησκευτικῶν καὶ πολιτειακῶν φρονημάτων, εἶναι ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι ὁ ὕπατος ἠθικο-θρησκευτικὸς γνώμων, συμφώνως πρὸς τὸν ὁποῖον δέον νὰ λυθῶσι πάντα τὰ κοινωνιολογικὰ προβλήματα, ἔτι δὲ καὶ ἡ ἀκράδαντος πεποίθησις ὅτι ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ὑπάρχει κινητήριος δύναμις ἱκανὴ νὰ ἐξημερώσῃ πάσας τὰς κοινωνικὰς διαστάσεις καὶ τοὺς ὑπάρχοντας μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἀνταγωνισμούς. Ὅτι ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ ἐξυπηρετήσῃ πάσας τὰς κοινωνικὰς τάξεις καὶ πάντα τὰ μέλη τῆς κοινωνίας ἀδιακρίτως καὶ ἐξ ἴσου, καὶ ὅτι ἔχει καθῆκον νὰ μορφώσῃ εἰς τὰ μέλη ταῦτα τὴν ἀντίληψιν τῶν πρὸς τὴν κοινωνίαν ὑποχρέσεών των, ἐν ἀντιθέσει πρὸς πᾶσαν ἀντικοινωνικὴν προσπάθειαν, ἢ τάσιν πρὸς πλουτισμόν. Τὸ κοινωνικὸν τοῦτο πρόγραμμα μεγάλως ἐπέδρασεν ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἄλλων κοινωνικῶν προσπαθειῶν ἐν Γερμανίᾳ, καὶ ἰσχυρῶς συνετέλεσεν εἰς τὴν κραταίωσιν τῆς συναισθήσεως τῆς κοινωνικῆς ὑποχρεώσεως τῶν Χριστιανῶν, μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐν γένει τῶν ἀνωτέρων κύκλων.

β') Ἡ Γαλλία.—Ἡ Γαλλικὴ «Συνομοσπονδία τοῦ Χριστιανισμοῦ» ὀργανώνει Συνέδριον Κοινωνιολογίας διὰ τὸν προσεχῆ Νοέμβριον, ἐν Παρισίοις. Κατὰ τὸ Καταστατικὸν αὐτῆς γίνονται δεκτὰ ὡς μέλη πρὸς συνεργασίαν, «πᾶς ἀνὴρ καὶ πᾶσα γυνὴ ἀποδεχομένη τὰς Χριστιανικὰς ἀρχάς».

Ἐν δὲ τῇ 4ῃ παραγράφῳ τοῦ Καταστατικοῦ διατυποῦται ὡς σκοπὸς τῆς Ἑνώσεως, «ἡ καταπολέμησις παντὸς πράγματος, ἀνήκοντος εἰς τὸ ὑπάρχον κοινωνικόν μας καθεστώς, τὸ ὁποῖον ἀντίκειται εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀλληλλεγγύης, παρεμποδίζον οὕτω τὴν ἠθικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀτόμου, καὶ ὡς ἐκ τούτου, τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ».

γ') Μ. Βρεττανία.—Ἡ πρὸς συνέχισιν ἐπιτροπὴ τῆς ὀργανώσεως ***Κοπὲκ*** ἐπελήφθη ἐρεύνης ἐπὶ τῶν συνθηκῶν τῆς κοινωνικῆς ζωῆς τῶν ἀγροτῶν. Ἐξετάζει ὅλα τὰ συναφῆ πρὸς τοῦτο ζητήματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸ τῶν ***ἐνδιαιτημάτων***, τῆς ὑγιεινῆς τῶν οἰκιῶν τῶν ἀγροτῶν. Ἀνταποκρίνονται τὰ οἰκήματα ταῦτα εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ὑγιεινῆς καὶ τῆς ἠθικῆς;

Τῆς ***ἐκπαιδεύσεως.*** Ἡ ἐκπαίδευσις τῶν παιδίων εἰς τὰς ἐξοχὰς πρέπει νὰ εἶναι διάφορος τῆς τῶν παιδίων τῶν πόλεων;

Τῆς ***θρησκευτικῆς διδασκαλίας.*** Πρέπει νὰ περιορίζεται ἡ θρησκευτικὴ διδασκαλία εἰς τὰς Ἐκκλησίας, ἢ νὰ ἐξακολουθῇ νὰ ἦναι ἐπιβεβλημένη εἰς τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν;

Ἡ ***Κοπὲκ*** ἐγκαινιάζει καὶ ***ἀποικίαν τῶν παύσεων*** διὰ τὰ παιδία τῶν πόλεων, τὰ ζῶντα διαρκῶς εἰς σκοτεινὰς καὶ ἀνθυγιεινὰς τρώγλας. Τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι τόσον μᾶλλον ἐπεῖγον ὅσον ἐξακριβοῦται ὅτι ἐν μόνῳ τῷ Λονδίνῳ 60.000 παίδων 14—17 ἐτῶν ζοῦν ἀπροστάτευτα.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΑΓΑΠΑι Ο ΘΕΟΣ ΤΟΝ ΙΛΑΡΟΝ ΔΟΤΗΝ

῾Ο ᾿Απόστολος Παῦλος μετὰ τὴν ἱεραποστολικήν του περιοδείαν ἀνὰ τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν ῾Ελλάδα, ἔσπευδε νὰ κατέλθῃ εἰς Παλαιστίνην, ὅπως εὑρεθῇ εἰς ῾Ιεροσόλυμα, εἰ δυνατόν, τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς. Παρέπλευσε τὴν ῎Εφεσον, ἢ μᾶλλον παρέμεινεν εἰς Μίλητον, καὶ παρήγγειλεν ὅπως κατέλθουν ἐκεῖ πρὸς συνάντησίν του οἱ πρεσβύτεροι τῆς ᾿Εκκλησίας τῆς ᾿Εφέσου, ἵνα μὴ χρονοτριβῇ. ᾿Εκεῖ δὲ ἐπὶ τῆς παραλίας, πρὶν ἢ ἐπιβιβασθῇ τοῦ πλοίου διὰ τὴν ᾿Ιόππην, ἀπεχαιρέτισε τὸ ποίμνιόν του, ὑπομνήσας εἰς αὐτὸ τοὺς μακρούς του μεταξὺ αὐτῶν ἀγῶνας, καὶ συστήσας εἰς αὐτοὺς νὰ ἐμμείνωσιν ἐν τῇ πίστει καὶ νὰ ἐπαγρυπνῶσι κατὰ τῶν ἐπιβουλῶν τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων.

῾Ο ὀδυνηρὸς ἐκεῖνος ἀποχωρισμὸς συνεκίνησε πάντας. Οἱ ἀδελφοὶ ἔπεσαν ἐπὶ τοῦ τραχήλου τοῦ πνευματικοῦ των πατρὸς καὶ κατησπάζοντο αὐτὸν μετὰ δακρύων.

Πρὶν ἢ διὰ τελευταίαν φορὰν ἀφιερώσῃ αὐτοὺς εἰς τὸν Θεὸν διὰ προσευχῆς, ὁ ᾿Απόστολος ἐθεώρησε ἀναγκαῖον νὰ συστήσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν Χριστιανικὴν ἀλληλεγγύην, ἐπαναλαμβάνων τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου ᾿Ιησοῦ Χριστοῦ: «Μακάριον εἶναι μᾶλλον νὰ δίδῃ τις ἢ νὰ λαμβάνῃ» καταλληλότεροι τῶν ὁποίων δὲν δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς εἰσαγωγὴ εἰς τὸ θέμα τῆς Χριστιανικῆς γενναιοδωρίας. Τὸ δὲ θέμα τοῦτο παρουσιάζεται ὑπὸ τρεῖς ἐπόψεις: τῆς τοῦ ἐλατηρίου, τοῦ τρόπου καὶ τῆς μακαριότητος ἥτις προκύπτει εἰς τὸν δίδοντα ἱλαρῶς.

1ον. Τὸ ἐλατήριον.

῞Ολοι παραδέχονται, ὅτι τὸ δίδειν εἶναι Χριστιανικὸν καθῆκον, ἀλλ᾿ ἂς ἴδωμεν ποίαν ἀξίαν δύναται νὰ ἔχῃ ἡ πρᾶξις. ῾Η ἀξία αὐτῆς ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἐλατηρίου, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ προσδώσῃ ἢ ἔπαινον ἢ καταδίκην εἰς τὴν πρᾶξιν. Εἶναι τὸ ἐλατήριον ἁγνόν; ῾Η πρᾶξις θὰ ἔχῃ μεγίστην ἀξίαν παρὰ τῷ Θεῷ, ἀλλὰ καὶ παρ᾿ ἀνθρώποις. Δίδομεν διὰ νὰ ἐπιδειχθῶμεν; διὰ νὰ ἐπαινεθῶμεν ὡς γενναιόδωροι; (Ματθ. ς΄. 2). ᾿Ιδοὺ ἐλατήριον χαμερπές, τὸ ὁποῖον ἀφαιρεῖ πᾶσαν ἀξίαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Πολλοὶ δίδουν μὲ τὴν ἰδέαν, ὅτι διὰ τῆς ἐλεημοσύνης ἐξαγοράζεται τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. (Πράξ. η΄ 18, 19). ῎Αλλοι πάλιν ὑποκινοῦνται ἐκ τῆς φυσικῆς των ἀγαθότητος καὶ φιλανθρωπίας, ἢ ἐκ καθήκοντος, διὰ νὰ ἀποκτήσωσι τὴν ἐπιδοκιμασίαν τῆς συνειδήσεώς των. Τὸ ὕψιστον ὅμως ὅλων τῶν ἐλατηρίων εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶναι ὅλως ἄσχετον πρὸς κάθε προσωπικὴν ἄποψιν. Εἶναι τὸ ἐλατήριον, τὸ ὁποῖον ἐμπνέει, ἐνισχύει καὶ ἐξευγενίζει τὴν ψυχήν, ὅπως οὐδὲν ἄλλο—εἶναι τὸ τῆς ***Χριστιανικῆς ἀγάπης***. ᾿Αναγνώσατε τί λέγει περὶ τούτου ὁ ᾿Απόστολος Παῦλος εἰς τὴν Α΄ πρὸς Κορινθίους ᾿Επιστολήν του (Κεφ. ιγ΄ 3) καὶ πῶς ἐπιβεβαιοῖ ταῦτα ὁ Εὐαγγελιστὴς ᾿Ιωάννης εἰς τὴν Α΄ αὐτοῦ ᾿Επιστολήν.

῞Οταν λέγωμεν Χριστιανικὴ ἀγάπη ἐννοοῦμεν τόσον τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, ὅσον τὴν πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα ἀγάπην ἡμῶν. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ

κάμωμεν διάκρισιν μεταξὺ τῶν δύο ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ἐλευθεροδωρίας. Διότι τὰ δύο συνήθως εὑρίσκονται συνδεδεμένα. Ὁ ἔχων σαφῆ ἀντίληψιν τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης τοῦ Θεοῦ θὰ ἐκδηλώσῃ ταύτην δι' ἀγάπης πρὸς τοὺς ὁμοίους του. (Α' Ἰωάν. δ' 11). Διὰ νὰ ἦναι δὲ σταθερὰ καὶ μόνιμος ἡ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀγάπη, πρέπει νὰ ἔχῃ βάσιν ἰσχυρὰν καὶ ἀσάλευτον, καὶ ἀναλλοίωτον — τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. «Ἡμεῖς ἀγαπῶμεν, διότι πρῶτος Αὐτὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς», λέγει ὁ Ἰωάννης (Α' Ἰωάν. δ' 17).

Πῶς ἐξεδηλώθη ἡ πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους μεγάλη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ; Κατὰ τὸν φυσικώτατον τρόπον, διὰ δωρεᾶς. «Τόσον ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε ἔδωκε τὸν Υἱόν Του τὸν μονογενῆ». Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μᾶς ἠγάπησε καὶ ***ἔδωκεν Ἑαυτὸν*** ὑπὲρ ἡμῶν. Ἐὰν καλῶς ἀντιληφθῶμεν τῆς ὑψηλῆς αὐτῆς ἀληθείας, τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἦναι, ὅτι ἡ ζωὴ ἡμῶν θέλει ἀντανακλᾷ τὴν θείαν ταύτην ἀγάπην, τὴν θείαν ταύτην δωρεάν. Διότι ἡ ἀγάπη δὲν δημιουργεῖται κατὰ θέλησιν. Εἶναι σπινθήρ, ὅστις ἔχει ἀνάγκην νὰ ἀναρριπισθῇ ὑπὸ πνοῆς διὰ νὰ ἀναλάμψῃ ὡς φλόξ. Μελετῶντες δὲ καὶ ἡμεῖς τὴν ἄπειρον πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, ἀναρριπίζομεν ταύτην εἰς ἀγάπην· ὅσον δὲ θερμοτέρα εἶναι ἡ φλόξ, τόσον θὰ προκαλέσῃ γενναιοτέραν ἀνταπόκρισιν, ἔστω καὶ διὰ θυσίας. Τί εἶναι ἡ μεγίστη θυσία, τὴν ὁποίαν δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ κάμῃ, παραβαλλομένη πρὸς τὴν Μεγάλην Θυσίαν τοῦ Χριστοῦ;

2ον. Ὁ τρόπος τοῦ δίδειν.

Δύο τινὰ ἀποτελοῦν τὴν βάσιν τῆς ἀποτελεσματικῆς Χριστιανικῆς γενναιοδωρίας—ἡ ***συστηματικότης*** καὶ ἡ ***ἀναλογία.*** Τοῦτο ἐξάγεται ἐκ τῆς παραινέσεως τοῦ Ἀποστόλου Παύλου πρὸς τοὺς Κορινθίους. «Κατὰ τὴν πρώτην τῆς ἑβδομάδος, ἕκαστος ἐξ ὑμῶν ἂς θέσῃ κατὰ μέρος ὅ,τι ἂν εὐκολύνεται». Εἰς τὴν σύστασιν ταύτην, ὡς βλέπομεν, συνδυάζεται ἡ δωρεὰ πρὸς τὴν Κυριακὴν Ἡμέραν,—ἁγιάζεται, οὕτως εἰπεῖν, καὶ ἀποτελεῖ μέρος αὐτῆς τῆς λατρείας. Τὴν ἀρχὴν ταύτην ἀναγνωρίζει καὶ ἔχει ὡς βάσιν ὁ κατὰ Κυριακὴν ἔρανος ἐν τοῖς ναοῖς. Διότι δὲν ἀρκεῖ ὁ ζῆλος πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἀναγκῶν τῆς Ἐκκλησίας· ἀπαιτεῖται νὰ εἶναι καὶ τακτικὴ ἡ συνδρομή.

Ἡ δὲ ἀναλογία τῆς δωρεᾶς, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, πρέπει νὰ ἦναι ἐν τῷ μέτρῳ τῆς εὐωδόσεως ἑκάστου ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· ὁ ἀκριβὴς ὅμως ὑπολογισμὸς τούτου ἀφίεται εἰς τὴν συνείδησιν ἑκάστου. Τὸ παρὰ τοῖς Ἑβραίοις δέκατον, ὁ πρὸς τὸν Ναὸν πνευματικὸς φόρος, δὲν ἐπιβάλλεται σήμερον εἰς τοὺς Χριστιανούς, διότι σήμερον ζῶμεν ὑπὸ συνθήκας πολὺ διαφόρους τῶν τότε. Ἕκαστος λοιπόν, ἂς δίδῃ, ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεώς του καὶ τὴν συναίσθησιν τῆς πρὸς αὐτὸν μεγάλης δωρεᾶς τοῦ Θεοῦ. Ἂς δίδῃ δὲ ἐπικαλούμενος διὰ τῆς προσευχῆς τὴν θείαν ἀρωγὴν καὶ ὁδηγίαν, οὐδέποτε λησμονῶν, ὅτι παρ' ἐκείνου εἰς τὸν ὁποῖον ἐδόθη πολύ, θέλει ἀπαιτηθῇ πολύ.

3ον. Ἡ μακαριότης τοῦ ἱλαροῦ δότου.

Ὅτι εἶναι μακάριος ὁ δίδων προθύμως καὶ ὑπὸ τῆς ἀγάπης κινούμενος,

εἶναι γεγονὸς τὸ ὁποῖον διαπιστοῖ αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, εἰπὼν «Μακάριον εἶναι μᾶλλον νὰ δίδῃ τις ἢ νὰ λαμβάνῃ».

Διὰ τῆς λέξεως μακάριος ἐδῶ δὲν σημαίνεται μόνον ἡ ἀντικειμενικὴ εὐτυχία, ἥτις, ὡς ὅλοι ἐδοκιμάσαμέν ποτε, προκύπτει ἐξ ἀκραιφνοῦς ἀγάπης καὶ φιλανθρωπίας, ὅταν μεταδίδωμεν εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν ὁμοίων μας. Εἰς τὸ στόμα τοῦ Χριστοῦ προσλαμβάνει καὶ ὑψηλοτέραν ἔννοιαν — σημαίνει τὴν ἐπιδοκιμασίαν καὶ τὴν εὐλογίαν τοῦ ἐπουρανίου Πατρός, τὴν εἰρήνην, ἥτις τότε καταλαμβάνει τὴν ψυχήν. Ἠθέλησεν ὁ Κύριος νὰ διδάξῃ, ὅτι ὁ ἀφιερώνων τὴν ζωήν του εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ὁμοίων του, λαμβάνει τὴν ἱκανοποίησιν τῆς θυσίας ἐν αὐτῇ τῇ συναισθήσει τῆς γλυκύτητος τῆς προσπαθείας τοῦ νὰ ἀκολουθῇ ἐπὶ τὰ ἴχνη Ἐκείνου, ὅστις ἐθυσίασεν Ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν. Πολλάκις δέ, ὄχι πάντοτε, εἶναι μακάριος καὶ ὡς ἀπολαμβάνων τὴν εὐγνωμοσύνην ἐκείνων, τοὺς ὁποίους εὐεργετεῖ.

Ἡγεμονίς τις φιλάνθρωπος ἐπώλησε τοὺς ἀδάμαντάς της διὰ νὰ κτίσῃ νοσοκομεῖον διὰ γυναῖκας. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ κτιρίου, καὶ ὅτε πλέον ἐλειτούργει κανονικῶς τὸ νοσοκομεῖον, ἐκάθητο ἡμέραν τινὰ παρὰ τὴν κλίνην γυναικός, ἥτις εἶχεν ὑποστῇ σοβαρὰν ἐγχείρησιν, διασωθεῖσα ἐκ βεβαίου θανάτου. Ἡ γυνὴ ἐξέφραζεν ὅλην τὴν εὐγνωμοσύνην της πρὸς τοὺς ἰατρούς, τῶν ὁποίων ἡ ἱκανότης τὴν εἶχε σώσει, καὶ πρὸς τὴν Πριγκήπισσαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὠφείλετο τὸ σωτήριον ἔργον. Ἐνῷ δὲ ὡμίλει, δάκρυα εὐγνωμοσύνης καὶ χαρᾶς ἀνέβλυζον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν της καὶ ἔρρεον ἐπὶ τοῦ προσώπου της.

— «Κυττάξατε!», εἶπεν ἡ Πριγκήπισσα, δεικνύουσα τὰ δάκρυα. «Ἰδού! μοῦ ἐπεστράφησαν οἱ ἀδάμαντές μου!».

ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΟΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΤΗΣ ΓΕΡΟΥΣΙΑΣ WISCONSIN ΤΩΝ ΗΝΩΜ. ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ

«Θεὲ παντοδύναμε, Κύριε πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, βοήθησον ἡμῖν ἐν τῇ ἐναρκτηρίῳ ταύτῃ ὥρᾳ τῆς νομοθετικῆς συνεδρίας, ὅπως κατεργαζώμεθα ἐν ὁσιότητι τὸ πολιτικὸν ἡμῶν ἔργον.

«Ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας, εἰς ἃς θὰ ἐνεπίπτομεν πειραζόμενοι, ἐὰν ποτε ἐνέπιπτον ἐπὶ τοῦ θώκου τῆς Κυβερνήσεως αἱ ἐκκλήσεις τῶν κομμάτων καὶ αἱ κραυγαὶ τῶν συμφερόντων.

«Ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ νὰ κατατριβώμεθα εἰς προσωπικά, ὁσάκις ἀσχολούμεθα περὶ ἀρχῶν.

«Ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ νὰ ἐντρυφῶμεν εἰς συνθήματα καὶ συνεννοήσεις, καθ' ὃν χρόνον θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπιδιώξωμεν ἔργα.

«Δὲν ζητοῦμεν ἁπλῶς νὰ ρυσθῶμεν ἀπὸ τοὺς πειρασμούς, οἱ ὁποῖοι περιστοιχίζουν ἡμᾶς εἰς τὰς ἐνταῦθα βουλευτικὰς αἰθούσας, ἀλλὰ ζητοῦμεν νὰ κατανοήσωμεν βαθύτερον τὴν ἔννοιαν τῆς Πολιτείας, ἵνα κρείττονες θεράποντες ἀναδειχθῶμεν τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, οἵτινες ἀνέθηκαν εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν τὴν διοίκησιν τῆς Πολιτείας ταύτης.

«Εἴθε νὰ ἔχωμεν περισσότερον σεβασμὸν πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἢ πρὸς τὸ παρελθόν.

«Βοήθησον νὰ εἴμεθα ὑπὲρ τῶν θεραπόντων μᾶλλον ἢ ὑπὲρ τῶν κυρίων ἡμῶν.

«Βοήθησον ἡμᾶς νὰ εἴμεθα ἀνεξάρτητοι καὶ ἀνεπηρέαστοι τόσον ἀπὸ τὴν τυραννίαν τῆς πλειοψηφίας, ὅσον καὶ ἀπὸ τὰς ἐπικρίσεις τῆς μειοψηφίας.

«Εἴθε νὰ ἐμπνέῃ εἰλικρίνεια τὰς προθέσεις μας, γνῶσις δὲ νὰ φωτίζῃ τὰς μεθόδους μας.

«Βοήθησον ἡμᾶς νὰ προσελκύωμεν τὸν λαόν, χωρὶς νὰ κολακεύωμεν αὐτόν· νὰ ἔχωμεν εἰς αὐτὸν ἐμπιστοσύνην, χωρὶς νὰ ὑποκύπτωμεν εἰς αὐτὸν εἰδωλολατρικῶς».

(Ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «ΖΩΗ»).

ΤΑ ΣΥΝΤΕΛΟΥΝΤΑ ΠΡΟΣ ΕΙΡΗΝΗΝ

Τὰ συντελοῦντα πρὸς εἰρήνην εἶναι τὰ αὐτά, εἴτε ἐκλάβωμεν τὴν εἰρήνην ὡς ἀτομικὴν εἴτε ὡς διεθνῆ. Κυρίως ὅμως, ὅταν λέγωμεν εἰρήνην ἔχομεν ὑπ᾽ ὄψιν τὴν μεταξὺ ἐθνῶν τοιαύτην. Ἡ παγκόσμιος εἰρήνη ἀποτελεῖ τὸ ἰδανικόν, πρὸς τὸ ὁποῖον σήμερον τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη ἀποβλέπουν μὲ πόθον, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ μὲ δυσπιστίαν. Οἱ ἀποδεκατισθέντες καὶ πολυπαθεῖς λαοὶ μετὰ φρίκης ἀναπολοῦν τὰ ἔτη τῶν πολέμων ἀλλ᾽ ἐνῷ ὁρκίζονται ὅτι οὐδέποτε πάλιν θὰ κατέλθουν εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης, εἶναι ἀνήσυχοι καὶ πλήρεις ὑποψίας, διότι τὸ μορμολύκειον τοῦ Πολέμου δὲν ἔλαβεν ἀκόμη τὸ θανάσιμόν του πλῆγμα, ἀλλ᾽ ἐναρκώθη μόνον προσωρινῶς καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀποτελεῖ διαρκῆ ἀπειλὴν διὰ τὸ μέλλον.

Τὰ ὕψιστα συμφέροντα τῆς ἀνθρωπότητος ἀπαιτοῦν τὴν κατάργησιν τοῦ πολέμου. Πῶς ὅμως θὰ ἐπέλθῃ τοῦτο χωρὶς κοινὴν συμφωνίαν καὶ προσπάθειαν ὅλων τῶν ἐθνῶν ; Καὶ εἶναι ἐπαρκὴς ἡ μέχρι τοῦδε διεθνὴς χειρονομία, διὰ τῆς ὁποίας κηρύσσεται ἁρμόδιον τὸ Διεθνὲς Ἀνώτατον Δικαστήριον νὰ λύῃ πᾶσαν μεταξὺ τῶν λαῶν διαφοράν, ἡ δὲ ὑποκίνησις τοῦ πολέμου νὰ θεωρῆται διεθνὲς ἔγκλημα ;

Ἀρκεῖ τοῦτο διὰ νὰ ἐκριζώσῃ ἐκ τῆς κοινῆς συνειδήσεως τὴν ἐνδόμυχον ἔφεσιν πρὸς τὸν πόλεμον, ὡς τὸ μόνον ἀποτελεσματικὸν μέσον τῆς ἐπιβολῆς τῆς δικαιοσύνης. Ἡ μέχρι τοῦδε πεῖρα ἀπέδειξεν ὅτι ἡ Διεθνὴς διαιτησία δὲν εἶναι ἐπαρκὴς θεραπεία τοῦ κακοῦ. Διότι ὁ πόλεμος εἶναι νόσος, μολυσματική, μεταδοτική, βαθέως ἐρριζωμένη εἰς τὸν ὀργανισμὸν τῶν λαῶν, κατ᾽ αὐτῆς δὲ δὲν ἀρκεῖ νὰ προβάλῃ τις δραστικὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα ἐξαφανίζουν ὡρισμένας ἐκφάνσεις ἢ συμπτώματα αὐτῆς, ἀλλ᾽ ἀφίνουν τὸ μικρόβιον νὰ ὑποβόσκῃ ἐν λανθανούσῃ καταστάσει ἐντὸς τοῦ σώματος. Τί πράττομεν ὡς πρὸς τὴν πανώλην ; Σήμερον δὲν ἀρκεῖται ἡ ὑγειονομικὴ ἀρχὴ εἰς τὸ νὰ ἀπομονώνῃ καὶ θεραπεύῃ κάθε κροῦσμα. Διατάσσει μέτρα γενικῆς ἀπολυμάνσεως, τὴν ἐξολόθρευσιν τῶν φορέων τοῦ λοιμοῦ, τὴν ἐξέτασιν καὶ προφυλακτικὴν ἀπομόνωσιν τῶν ὑπόπτων καὶ τὰ παρόμοια, ὡς ***μέτρα προλήψεως*** τοῦ κακοῦ.

Ὁμοία προληπτικὴ ὑγιεινὴ ἀπαιτεῖται καὶ πρὸς ἐξαφάνισιν τοῦ μικροβίου τοῦ φιλοπολεμικοῦ μένους τῶν λαῶν, κληροδοτήματος μακρῶν αἰώνων καὶ πρωτογενῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς. Πολλὰ στοιχεῖα συντρέχουν εἰς τὴν πλήρη ἐξυγίανσιν τοῦ κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ ὡς πρὸς τοῦτο, ἀλλὰ μεταξὺ τούτων ὀλίγα τινὰ προβάλλουν ὡς βασικά.

Ἡ ἐκπαίδευσις εἶναι μία ἐκ τῶν σπουδαιοτάτων συντελεστῶν τῆς καλλιεργείας τοῦ πνεύματος τῆς εἰρήνης. Διὰ τῆς καταλλήλου ἐκπαιδεύσεως διδάσκεται τὸ παιδίον νὰ σέβηται τὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων. Ἐκ τῆς ἱστορίας, καταλλήλως ἀναπτυσσομένης, βλέπει ὅτι ὅσα ἔθνη κατεπάτησαν τοὺς ἄλλους λαοὺς διὰ βιαίων καὶ αἱματηρῶν μέσων ἐτιμωρήθησαν καὶ αὐτὰ ἐν καιρῷ εὐθέτῳ καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν περίπου τρόπον. Ἐκ τῆς μελέτης ταύτης θὰ διδαχθῇ ἡ νεολαία ὅτι τὸ

κοινὸν συμφέρον ὅλων εἶναι καὶ τὸ συμφέρον ἑνὸς ἑκάστου. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν σχολικὴν ἡλικίαν ἡ ἐκπαίδευσις δὲν παύει, διδάσκουσα τὴν ἀνάγκην φιλίας καὶ ἀδελφοσύνης μεταξὺ τῶν λαῶν.

Ἡ ***σύμπραξις*** εἶναι σπουδαῖος συντελεστὴς τῆς μονίμου εἰρήνης, ἥτις ὅταν ἐφαρμόζηται μεταξὺ τῶν ἀτόμων ἀποτελεῖ τὴν πανθομολογουμένην βάσιν τῆς ἀτομικῆς καὶ κοινωνικῆς εὐημερίας. Διατί ὄχι καὶ τῆς εὐημερίας τῶν ἐθνῶν ;

Ἡ εὐνοϊκὴ πρὸς ἀλλήλους διάθεσις τῶν ἀνθρώπων δημιουργεῖ κατάστασιν εὐχάριστον, συντελεστικὴν πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν φιλικῶν σχέσεων καὶ ἀλληλοβοηθείας. Ἀλλ' ἐπεκτεινομένη πρὸς τὰς διεθνεῖς διαθέσεις θὰ συνετέλει εἰς τὴν ἐξάλειψιν ὅλων τῶν παρεξηγήσεων καὶ προστριβῶν, αἵτινες πλειστάκις κατὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ κόσμου ἐμφανίζονται ὡς τὸ ἔναυσμα τῶν πολέμων. Ἡ προσπάθεια πρὸς καλλιέργειαν τῶν φιλικῶν τούτων διαθέσεων δύναται νὰ ἀρχίσῃ ἐκ τρυφερᾶς ἡλικίας, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ***διδάγματα μίσους***, τὰ ὁποῖα ἐνεπνεύσθησαν ὑπὸ διδασκάλων εἰς τοὺς μαθητάς των ἀπέναντι ὡρισμένων γειτόνων λαῶν, κατὰ τοὺς προσφάτους πολέμους.

Πρὸς τοῦτο συντελοῦν ἐπίσης καὶ αἱ ἐγκάρδιοι δεξιώσεις ξένων ἐπισκεπτῶν, ἡ καλλιέργεια καλῶν σχέσεων μετὰ τῶν κατοίκων τῶν χωρῶν τὰς ὁποίας ἐπισκέπτονται οἱ περιηγηταί, ἡ προσπάθεια ὅπως ἐμβαθύνουν εἰς τὴν ἰδιάζουσαν διανοητικότητα, τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι καὶ τοὺς πόθους τῶν ἄλλων λαῶν.

Τὸ ἔργον τοῦτο δύναται καὶ ὀφείλει νὰ ἐπιδιώξῃ πᾶς ἰδιώτης, κυρίως ὅμως εἶναι ἔργον τοῦ Τύπου. Γνωστὸν εἶναι ὁποίαν ἀτμόσφαιραν εὐνοϊκὴν ἢ δυσμενῆ δύναται νὰ δημιουργήσῃ ὁ Τύπος. «***Ὁ κάλαμος εἶναι ἰσχυρότερος τοῦ ξίφους***», ἐλέχθη καλῶς—ἀλλὰ καὶ πόσον εἶναι μεγάλη ἡ ἠθικὴ εὐθύνη, ἥτις συνοδεύει τὴν δύναμιν αὐτήν !

Ταῦτα ἀπὸ ἀπόψεως καθαρῶς κοσμικῆς, ἀλλὰ πολὺ ριζικωτέρα εἶνε ἡ ἀπὸ Χριστιανικῆς ἀπόψεως προσπάθεια ὑπὲρ μονίμου εἰρήνης τοῦ κόσμου. Διότι αὕτη βασίζεται εἰς δύο ἀναλλοιώτους ἀρχάς, τὴν ***ἀγάπην*** καὶ τὴν ***πίστιν.*** Τὴν συναίσθησιν ἀφ' ἑνὸς τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς πάντα τὰ πλάσματα αὐτοῦ, τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, ἥτις προεκάλεσε τὴν ὑπερτάτην θυσίαν ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος—ἀγάπην τὴν ὁποίαν αὐτὸς ἐντέλλεται νὰ ἔχῃ πᾶς ἄνθρωπος πρὸς πάντας τοὺς ὁμοίους αὐτοῦ, ἰδίως ὅμως οἱ ὀπαδοί του, οἱ ὁποῖοι φέρουν ἀκεραίαν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐργάζωνται ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ κόσμου, ὅπως ἐγκαθιδρυθῇ καὶ ἐπὶ γῆς ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἔστω καὶ ἐν σκιαγραφίᾳ τῆς ἐν οὐρανῷ.

Ἡ δὲ ***πίστις***, καὶ αὕτη εἶναι διττὴ—πίστις ἀφ' ἑνὸς εἰς τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Θεοῦ ὅπως ἐξαγάγῃ τὸ ἀγαθὸν ἐκ τοῦ πονηροῦ—πίστις εἰς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Χριστοῦ, πίστις ἥτις «ἐνίκησε τὸν κόσμον» ἱστορικῶς καὶ οὐσιαστικῶς. Ἐκ δὲ τῆς πίστεως ταύτης θὰ γεννηθῇ καὶ ἡ ἄλλη ὄψις τῆς πίστεως, ἡ ***πεποίθησις*** πρὸς τοὺς ὁμοίους ἡμῶν ἀνθρώπους, ἡ ἐμπιστοσύνη ὅτι ἐμφοροῦνται καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος, ἡ ἐξάλειψις τῆς μεταξὺ τῶν λαῶν δυσπιστίας.

Εἴπερ ποτὲ ἐπίκαιρος, εἶναι σήμερον ἡ πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Ρώμης παραίνεσις τοῦ Ἀποστόλου Παύλου «***ἄρα οὖν τὰ τῆς εἰρήνης διώκωμεν καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς τῆς εἰς ἀλλήλους !***»

ΠΟΙΚΙΛΑ

— **Οἱ ἔρανοι ὑπὲρ τῶν σεισμοπαθῶν.** Ὁλόκληρον τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἔσπευσε νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὴν ἔκκλησιν τοῦ σεβαστοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας καὶ νὰ ἔλθῃ ἀρωγὸν διὰ τοῦ ὀβολοῦ του εἰς τὰς ἀμεσωτέρας ἀνάγκας τῶν θυμάτων τῆς μεγάλης σεισμικῆς καταστροφῆς. Εἰς τὴν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Μ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Χρυσοστόμου Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν Ἐράνων ἀπεστάλησαν μέχρι σήμερον ἐν ὅλῳ συνεισφοραὶ χρηματικαὶ πλησιάζουσαι τὰ 8 ἑκατομμύρια. Ἐκ τῶν πρώτων ἡ τότε συνεδριάζουσα ἐν Ἀθήναις ἐτησία Γενικὴ Σύνοδος τῶν Ἑλληνικῶν Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν ἔσπευσε νὰ συνεισφέρῃ τὸ ποσὸν δρ. 10,000, ὅπερ συνελέγη διὰ προχείρου ἐράνου τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Συνόδου ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῶν. Εἴδομεν δὲ μετ' εὐχαριστήσεως πολλῆς ὅτι τοῦ ὑπὲρ τῶν Κορινθίων ἐράνου συμμετέσχον πᾶσαι αἱ τάξεις τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας, ἀπὸ τῶν πλουσιωτάτων μέχρι τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν σχολείων. Ἐπίσης ἐλήφθησαν καὶ πολλαὶ συνεισφοραὶ ξένων παρεπιδημούντων ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, στόλοι δὲ ξένοι ἔσπευσαν εἰς τὸν τόπον τῆς καταστροφῆς, κομίζοντες βοηθήματα καὶ συνδρομὴν ἄμεσον καὶ ἀποτελεσματικήν. Ἡ δὲ Σερβικὴ Βουλὴ ἐψήφισε γενναῖον ποσὸν ὑπὲρ τῶν σεισμοπαθῶν τῆς τε Ἑλλάδος καὶ τῆς Βουλγαρίας, ὅπου ἐπίσης ἐσημειώθησαν καταστρεπτικοὶ σεισμοί. Ἂς ἐλπίσωμεν ὅτι διά τε τῶν συνεισφορῶν τούτων καὶ τῶν πολλαπλῶν βοηθημάτων εἰς τρόφιμα καὶ ξυλείαν, ἅτινα προσεφέρθησαν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ ἐμπορικοῦ ἡμῶν κόσμου, θὰ ἀνακουφισθῶσιν ἐπαρκῶς ἐν τῷ παρόντι αἱ ἄμεσοι ἀνάγκαι τῶν ἀδελφῶν Κορινθίων, καὶ διὰ τῶν τεχνικῶν καὶ οἰκονομικῶν συνδυασμῶν, οὓς μελετᾷ ἡ Κυβέρνησις, θὰ ἀνοικοδομηθῶσιν συντόνως αἱ καταστραφεῖσαι πόλεις καὶ κωμοπόλεις ὡραιότεραι καὶ στερεώτεραι ἢ πρίν.

— **Αἱ πλήμμυραι τοῦ Στρυμῶνος.** Ἐπάνω εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς Κορινθίας, ἂς μὴ λησμονήσωμεν τὴν ἔτι τραγικωτέραν καταστροφήν, ἥτις ἐπῆλθε τὰς τελευταίας ταύτας ἡμέρας εἰς τὴν εὐρεῖαν πεδιάδα τῶν Σερρῶν ἐκ τῆς πλημμύρας τοῦ ποταμοῦ Στρυμῶνος, ἥτις καὶ ἀνθρώπινα θύματα ἔσχεν οὐκ ὀλίγα καὶ ζῷα ἔπνιξε καὶ χωρία παρέσυρε καὶ ὁλοκλήρους ἐσοδείας κατέστρεψεν, ἐξακολουθεῖ δὲ ἐπεκτεινομένη, καθ' ἣν στιγμὴν ἐκδίδεται τὸ φύλλον ἡμῶν. Ἡ Κυβέρνησις ἔσπευσε νὰ λάβῃ πρόχειρά τινα μέτρα ἀμέσου περιθάλψεως τὴν πλημμυροπαθῶν καὶ συνάμα νὰ λάβῃ ὁριστικὰς ἀποφάσεις περὶ ἀμέσου ἐκτελέσεως τῶν ἀπὸ ἐτῶν μελετωμένων ἔργων διακανονισμοῦ τῆς κοίτης τοῦ Στρυμῶνος καὶ ἀποστραγγίσεως τῶν ἑλῶν τῆς λίμνης τοῦ Ἀχινοῦ. Ἀλλ' οἱ παθόντες τὴν συμφορὰν ταύτην ἀπώλεσαν οὐ μόνον τὰ ὑπάρχοντά των, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐσοδείαν των, ἤτοι, τὴν ἐλπίδα τῆς ἀμέσου οἰκονομικῆς ἀνορθώσεως. Καὶ εἶναι ἐξ ἴσου μὲ τοὺς σεισμοπαθεῖς τῆς Κορινθίας ἄξιοι, ἂν ὄχι ἀξιώτεροι, τῆς ἀρωγῆς καὶ ἀντιλήψεως τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ ἔθνους. Καὶ θέλομεν νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι ἡ ὑπὲρ τῶν Κορινθίων ἀξιέπαινος προσπάθεια δὲν θὰ ἐμποδίσῃ μίαν ἐξ ἴσου ἔντονον προσπάθειαν ὑπὲρ τῶν θυμάτων τοῦ Στρυμῶνος.

Ἐπανόρθωσις.—Ἐξ ἐσφαλμένης πληροφορίας ἐγράφομεν ἐν τῷ παρελθόντι φύλλῳ τοῦ «Ἀστέρος» σχετικῶς πρὸς τὸ τελευταῖον κήρυγμα τοῦ Δημητρίου Λιαούτση, ὅτι ἐχρημάτισε ποιμὴν τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας Ζιτζίνδερε, μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου του. Ὁ μακαρίτης Λιαούτσης διετέλεσε ποιμὴν τῆς Ἐκκλησίας Βόλου καὶ τῆς τοῦ Πειραιῶς ἐν ὅλῳ ἐπὶ τριακονταετίαν, εἰς Ζιτζίνδερε ὅμως ἐχρημάτισε καθηγητὴς ἐν τῇ ἐκεῖ Ἀμερικανικῇ Σχολῇ.